

II

(Jogi aktusok, amelyek közzététele nem kötelező)

TANÁCS

A TANÁCS HATÁROZATA

(2006. október 6.)

a kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokról

(2006/702/EK)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

vidéki térségeket is beleértve – lemaradásának csökkentésére törekszik.

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre,

(2) Az 1083/2006/EK rendelet 25. cikke alapján a gazdasági, társadalmi és területi kohézióra vonatkozó iránymutatásokat kell megállapítani az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap és a Kohéziós Alap (a továbbiakban: az alapok) beavatkozása indikatív keretnek meghatározásához, figyelembe véve az egyéb vonatkozó közösségi szakpolitikákat, a Közösség harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődése előmozdításának céljából.

tekintettel az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. július 11-i 1083/2006/EK tanácsi rendeletre ⁽¹⁾ és különösen annak 25. cikke első albekezdésére,

tekintettel a Bizottság javaslatára,

(3) A bővítés a regionális egyenlőtlenségek alapvető kiszélesedését eredményezi a Közösségben, bár az új tagállamok legszegényebb részei közül néhány a legmagasabb növekedési arányokkal rendelkezik. A bővítés ezért páratlan lehetőséget kínál a javuló növekedésnek és versenyképességnek a Közösségben mint egészben, amelynek tükröződnie kell ezekben a stratégiai iránymutatásokban is.

tekintettel az Európai Parlament hozzájárulására,

tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményére,

(4) Az Európai Tanács 2005 tavaszán tartott ülészaka megerősítette, hogy a Közösségnek valamennyi megfelelő nemzeti és közösségi erőforrást – ideértve a kohéziós politikát is – mozgósítania kell a megújított lisszaboni menetrend célkitűzéseinek elérése érdekében, amely integrált iránymutatásokból áll, ideértve a tágabb értelemben vett gazdaságpolitikai iránymutatásokat és a Tanács által elfogadott foglalkoztatási iránymutatásokat.

tekintettel a Régiók Bizottságának véleményére,

mivel:

(5) A Szerződésben meghatározott célkitűzések megvalósítása és különösen a tényleges gazdasági konvergencia előmozdítása érdekében a kohéziós politika számára rendelkezésre álló, korlátozott mértékű forrásokból támogatott intézkedéseket – tekintettel a megújított lisszaboni menetrendre – a fenntartható növekedés, a versenyképesség és a foglalkoztatás előmozdítására kellene összpontosítani.

(1) A Szerződés 158. cikke alapján a gazdasági és társadalmi kohézió erősítése érdekében a Közösség a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók vagy szigetek – a

⁽¹⁾ HL L 210., 2006.7.31., 25. o.

- (6) E stratégiai iránymutatások célja ezért az kell, hogy legyen, hogy erősítsék a megújított lisszaboni menetrend célkitűzéseivel való összhangot, illetve e célok megvalósítása érdekében előmozdítsák a kohéziós politika stratégiai tartalmának növelését.
- (7) Az Európai Tanács 2005 tavaszán tartott ülészaka arra a következtetésre jutott, hogy az új lisszaboni menetrend célkitűzései iránti – a regionális és helyi szereplőket, valamint a szociális partnereket is érintő – elkötelezettség különösen olyan területeken szükséges, ahol a nagyobb térbeli közelség alapvető, mint például az innováció, a tudásalapú gazdaság, az új információs és kommunikációs technológia, a foglalkoztatás, a humánerőforrás, a vállalkozói szellem, a kis- és középvállalkozások támogatása és a kockázati tőkeberuházás finanszírozásához való hozzáférés terén. E stratégiai iránymutatások felismerik e részvétel jelentőségét.
- (8) E stratégiai iránymutatásoknak el kell ismerniük azt is, hogy a kohéziós politika sikeres alkalmazása a makroökonómiai stabilitástól és a nemzeti szinten megvalósuló szerkezeti reformoktól függ, egy sor olyan egyéb feltétellel együtt, amelyek a beruházásnak kedveznek, ideértve a belső piac eredményes végrehajtását, az igazgatási reformokat, a felelősségteljes kormányzást, a vállalkozásbarát környezetet és a magasan képzett munkaerő rendelkezésre állását.
- (9) A tagállamok nemzeti reformprogramokat dolgoztak ki a növekedés és a foglalkoztatás feltételeinek az integrált iránymutatások figyelembevételével való javítása érdekében. E stratégiai iránymutatásoknak elsőbbséget kell biztosítaniuk – valamennyi tagállam és régió esetében – az olyan beruházási területek számára, amelyek – a nemzeti és regionális igények és helyzetek figyelembevételével – segítik az alábbi nemzeti reformprogramok megvalósítását: az innovációba, a tudásalapú gazdaságba, az új információs és kommunikációs technológiába való beruházás, a foglalkoztatás, a humánerőforrás, a vállalkozói szellem, a kis- és középvállalkozások számára nyújtott támogatás vagy a kockázati tőke-beruházás finanszírozásához való hozzáférés.
- (10) A stratégiai iránymutatásoknak figyelembe kell venniük a kohéziós politika szerepét a megújított lisszaboni menetrenddel összhangban lévő többi közösségi politika végrehajtása során.
- (11) A konvergencia-célkitűzés alapján támogatásra jogosult régiók és tagállamok esetében a célnak a növekedési potenciál annak érdekében való ösztönzésének kell lennie, hogy elérjék és fenntartsák a nagy növekedési arányokat, azzal együtt, hogy foglalkoznak az alapvető infrastrukturális hálózatok hiányosságaival, és növelik az intézményi és igazgatási kapacitást.
- (12) A kohéziós politika területi dimenziója fontos, és a Közösség valamennyi területének lehetőséget kell kapnia a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz való hozzájáruláshoz. Ennek megfelelően a stratégiai iránymutatásoknak a kiegyensúlyozott fejlődés, a fenntartható közösségek és a társadalmi integráció előmozdítása érdekében figyelembe kell venniük a városi és a vidéki területek beruházási igényeit, valamint a regionális fejlődésben játszott szerepüket.
- (13) Az európai területi együttműködési célkitűzésnek fontos szerepe van a Közösség területének kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődésének biztosításában. A stratégiai iránymutatásoknak hozzá kell járulniuk az európai területi célkitűzés sikeréhez, amely nemzeti, regionális és helyi szinten az érintett területek megosztott fejlesztési stratégiáitól és a hálózatépítéstől függ, különösen annak biztosítása érdekében, hogy az ötleteket átadják a nemzeti és regionális kohéziós programoknak.
- (14) A fenntartható fejlődés előmozdítása érdekében a stratégiai iránymutatásoknak tükrözniük kell annak szükségességét, hogy a nemzeti stratégiák előkészítése során vegyék figyelembe a környezetvédelmet és a környezet javítását.
- (15) A férfiak és nők közötti egyenlőség, továbbá a nemek, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékonyságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés megelőzése a kohéziós politika alapvető képezi, és azt be kell építeni a kohézió stratégiai megközelítésének valamennyi szintjébe.
- (16) A felelősségteljes kormányzás valamennyi szinten alapvető a kohéziós politika sikeres végrehajtása érdekében. E stratégiai iránymutatásoknak figyelembe kell venniük az összetett kohéziós politikák sikeres irányítását biztosító széles értelemben vett partnerség szerepét a fejlesztési stratégiák kidolgozása és végrehajtása során, valamint a minőségnek és a hatékonyságnak a közsférában való szükségességét.
- (17) E stratégiai iránymutatások olyan egységes, indikatív keretet képeznek, amelyet a tagállamoknak és a régióknak nemzeti és regionális programjaik kidolgozása során kell alkalmazniuk annak érdekében, hogy értékeljék a kohézióra, növekedésre és foglalkoztatásra irányuló közösségi célkitűzésekhez való hozzájárulásukat. E stratégiai iránymutatásokat figyelembe véve mindegyik tagállamnak ki kell dolgoznia saját nemzeti stratégiai referenciakeretét és az ezekből származó operatív programokat,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

A mellékletben megállapított, a gazdasági, társadalmi és területi kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatások (a továbbiakban: a stratégiai iránymutatások) elfogadásra kerülnek; e stratégiai iránymutatások referenciakeretként szolgálnak a tagállamok számára a 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó nemzeti stratégiai referenciakeretek és operatív programok elkészítéséhez.

2. cikk

Ennek a határozatnak a tagállamok a címzettjei.

Kelt Luxembourgban, 2006. október 6-án.

a Tanács részéről

az elnök

K. RAJAMÁKI

MELLÉKLET

Gazdasági, társadalmi és területi kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatások a 2007–2013 közötti időszakra

1. BEVEZETÉS: IRÁNYMUTATÁSOK A 2007–2013-AS IDŐSZAK KOHÉZIÓS POLITIKÁJA SZÁMÁRA

A megújított lisszaboni menetrendnek a növekedéssel és foglalkozással kapcsolatos integrált iránymutatásaival összhangban a kohéziós politika által támogatott programoknak törekedniük kell arra, hogy a forrásokat a következő három prioritásra fordítsák⁽¹⁾:

- a tagállamok, régiók és városok vonzerejének növelése az elérhetőség javításával, a szolgáltatások megfelelő minőségének és szintjének biztosításával, valamint környezetük megőrzésével,
- az innováció és a vállalkozói szellem, továbbá a tudásalapú gazdaság növekedésének a kutatási és innovációs képességekkel – ideértve az új információk és kommunikációs technológiákat – történő ösztönzése, valamint
- több és jobb munkahely oly módon történő megteremtése, hogy több embert vonzanak a foglalkoztatás vagy a vállalkozói tevékenység körébe, valamint fejlesztik a munkavállalók és a vállalkozások alkalmazkodóképességét, és növelik a humán erőforrásba történő beruházásokat.

A megújított lisszaboni menetrend érvényesítése érdekében, az új programoknak a következő elveket kell figyelembe venni:

Elsőként a lisszaboni stratégia újbóli elindításával összhangban a kohéziós politikának nagyobb mértékben kell a tudásra, a kutatásra és innovációra, valamint a humán erőforrásra összpontosítania. Ennek megfelelően jelentősen fokozni kell az e cselekvési területek támogatásába fektetett általános pénzügyi erőfeszítést, ahogy azt az előirányzatokra vonatkozó új rendelkezések is megkövetelik⁽²⁾. Továbbá a növekedés és a foglalkoztatás terén már láthatóan kedvező eredményeket felmutató legjobb gyakorlatot a tagállamoknak és a régióknak példaeértékűnek kell tekinteniük.

Másodszorban a tagállamoknak és a régióknak támogatniuk kell a fenntartható fejlődés célkitűzését, valamint serkenteniük kell a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi dimenziók közötti összhangot. A növekedésre és a foglalkoztatásra irányuló, megújított lisszaboni stratégia és a nemzeti reformprogramok a környezetvédelemnek a növekedésben, a versenyképességben és a foglalkoztatásban betöltött szerepét hangsúlyozzák. A környezetvédelmet – tekintettel a fenntartható fejlődés előmozdítására – figyelembe kell venni a programok és a projektek előkészítése során.

Harmadszorban a tagállamoknak és régióknak a programok és projektek előkészítésének és végrehajtásának minden szakaszában támogatniuk kell a férfiak és nők közötti egyenlőség célkitűzését. Ez megvalósítható olyan célzott intézkedésekkel, amelyek előmozdítják az egyenlőséget, valamint annak alapos vizsgálatával, hogy a többi projekt és az alapok irányítása milyen hatással van a nők és a férfiak helyzetére.

Negyedszer a tagállamoknak megfelelő lépéseket kell tenniük annak érdekében, hogy az alapok végrehajtásának különböző állomásai során megakadályozzanak minden, a nemek, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetést. Különösen a fogyatékosággal élők hozzáférése az egyik olyan kritérium, amelyet teljesíteni kell az alapok által társfinanszírozott műveletek meghatározásakor, valamint amit figyelembe kell venni a végrehajtás különböző szakaszaiban.

A következő szakaszok egyes címsorai alatt egyéni iránymutatások részletezik ezen átfogó területek mindegyikének alapvető fontosságú szempontjait. E részletesebb iránymutatások nem mindegyike vonatkozik az összes régióra. A beruházások legmegfelelőbb együttese végül is az egyes tagállamok és régiók erősségeinek és gyenge pontjainak elemzésén, valamint az egyedi nemzeti és regionális körülményeken alapul. Az iránymutatások inkább olyan közös keretet képeznek, amelyet a tagállamok és a régiók a nemzeti, regionális és helyi programok kifejlesztése során alkalmaznak annak érdekében, hogy értékeljék a kohézióra, növekedésre és foglalkoztatásra vonatkozó közösségi célkitűzésekhez való hozzájárulásukat.

⁽¹⁾ „Közös munkával a növekedésért és a munkahelyekért – A lisszaboni stratégia új kezdete” című közlemény az Európai Tanács tavaszi üléséért, COM(2005) 24, 2005.2.2.

⁽²⁾ Az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. július 11-i 1083/2006/EK tanácsi rendelet (HL L 210., 2006.7.31., 25. o.).

1.1. IRÁNYMUTATÁS: Európát és régióit a beruházások és a munka szempontjából vonzóbbá kell tenni

A növekedés és foglalkoztatás egyik előfeltétele annak biztosítása, hogy a szükséges infrastruktúra (pl. közlekedés, környezet, energia) elérhető legyen a vállalkozások számára. A modern és biztonságos infrastruktúra fontos tényezőnek számít számos vállalkozás teljesítményében, és hatással van a régiók és városok gazdasági és társadalmi vonzerejére. Az infrastruktúrába való beruházás a fejlődésben lemaradt régiókban – különösen az új tagállamokban – ösztönözni fogja a növekedést, és ezáltal megerősíti az Unió többi részéhez való felzárkózást, valamint javítja az életminőséget. A forrásoknak nemcsak támogatásokból, hanem, ha lehetséges, a magánszektorból és hitelekkel – például az Európai Beruházási Banktól (EBB) – kellene származniuk. A következő időszakban a tagállamok programhatóságai fokozottan igénybe vehetik majd az EBB szakértelmét a JASPERS-kezdeményezés keretében az európai finanszírozásra számot tartó, megfelelő projektek kidolgozása során.

1.1.1. A közlekedési infrastruktúrák kiterjesztése és fejlesztése

A hatékony, rugalmas, biztonságos és tiszta közlekedési infrastruktúra biztosítása a gazdasági fejlődés szükséges előfeltételének tekinthető, mivel felfrisseníti a termelékenységet, és a személyek és áruk mozgásának megkönnyítésével javítja az érintett régiók fejlődési kilátásait. A közlekedési hálózatok serkentik a kereskedelmi lehetőségeket, és egyúttal növelik a hatékonyságot. Ezenfelül a közlekedési infrastruktúra Európa-szerte megvalósuló fejlesztése (lásd a transzeurópai közlekedési hálózatok harminc prioritási projektjének, a TEN-T-projektnek a vonatkozó részeit) – különös tekintettel a határokon átnyúló projektekre – elengedhetetlen a nemzeti piacok nagyobb fokú integrációjának elérése szempontjából, különösen a kibővült Unió kapcsán.

Az infrastrukturális beruházásokat az érintett régiók és országok egyéni igényeihez és gazdasági fejlettségük szintjéhez kell igazítani. Erre általában a konvergencia-régiókban, valamint a Kohéziós Alapból támogatott régiókban van leginkább szükség. Jellemző módon az infrastrukturális beruházások (ahogyan az egyéb beruházások is) a finanszírozás egy bizonyos szintje felett csökkenő megtérülési arányt mutatnak. Az ilyen beruházások gazdasági megtérülése akkor magas, ha az infrastruktúra szintje nem kielégítő mértékű, és az alapvető hálózatokat még nem építették ki teljesen, de e megtérülések valószínűleg csökkenni fognak egy bizonyos szint elérése után.

A regionális gazdasági fejlődés szintjét és a nagy infrastrukturális dotációk meglétét figyelembe kellene venni. A legkevésbé fejlett régiókban és országokban a nemzetközi és régiók közötti kapcsolatok hosszú távon magasabb megtérülést ígérhetnek a fokozottabb üzleti versenyképesség útján, továbbá megkönnyíthetik a munkaerő mobilitását is. Másrészt azokban a régiókban, amelyek elszórt, csekély mértékű gazdasági alappal és kisvárosokra épülő településszerkezettel rendelkeznek, helyénvalóbb a regionális közlekedési infrastruktúra létrehozása. Az olyan régiókban, amelyek nem rendelkeznek megfelelő úthálózattal, a gazdasági szempontból létfontosságú közúti kapcsolatok kiépítésére forrásokat kell elkülöníteni. A városi területeknek a mobilitással és az elérhetőséggel kapcsolatos kihívásaira az integrált irányítási rendszerek és a környezetbarát közlekedési megoldások támogatásával szintén megoldást kell találni.

A közlekedési beruházásokból a lehető legtöbb előny megszerzése érdekében az alapokból származó támogatást egy sor elvre kellene alapozni.

Először is objektív feltételeket kellene alkalmazni a végrehajtandó infrastrukturális beruházás szintjének és természetének meghatározásakor. Például a megtérülés lehetséges arányait, az érintett régiók gazdasági fejlődésének szintjét és gazdasági tevékenységének természetét, továbbá az infrastruktúrákkal való ellátottságot és annak minőségét, illetve túlterheltségét figyelembe véve kellene mérni. A szociális megtérülés arányának meghatározásakor a leendő infrastrukturális projektek környezeti és szociális hatásait is megfelelőképpen figyelembe kellene venni.

Másodszorban a környezeti fenntarthatóság elvét a lehető legnagyobb mértékben tiszteletben kellene tartani a fehér könyvvel összhangban⁽¹⁾. Törekedni kell a környezetbarátabb módozatokra való átállásra. Mindazonáltal az egyes közlekedési módozatok környezetvédelmi és általános teljesítményét optimalizálni kell, különös tekintettel a különböző módozatokon belüli, illetve a több módozatot felölelő infrastruktúra használatára⁽²⁾.

Harmadszorban különös figyelmet kellene szentelni a konvergencia-régiókban és a Kohéziós Alapból támogatott régiókban a vasúti hálózat korszerűsítésére, mégpedig úgy, hogy figyelmesen választják ki a prioritási szakaszokat annak érdekében, hogy biztosítsák ezek kölcsönös átjárhatóságát az Európai Vasúti Forgalomirányítási Rendszer (ERTMS) keretein belül.

(1) „Európai közlekedéspolitika 2010-re: ideje dönteni”. COM(2001) 370.

(2) „Tartsuk mozgásban Európát. Fenntartható mobilitás az európai kontinens számára”. COM(2006) 314, 2006.6.22.

Negyedszer, a közlekedési infrastruktúrába történő beruházásokat megfelelő forgalomirányításnak kellene kísérnie, különös tekintettel a biztonságra, összhangban a nemzeti és közösségi rendelkezésekkel. A nemzeti vagy regionális stratégiáknak figyelembe kellene venniük a közlekedési módok kiegyensúlyozott (és környezetbarát) megosztásának elérésére irányuló szükségletet, amely a gazdasági és környezeti igényeket egyaránt kielégítené. A stratégiáknak magukban kellene foglalniuk például az intelligens közlekedési rendszereket, a többfunkciós rakfelületeket, és különösen a korábban említett ERTMS-nél és az egységes európai égbolt légi forgalmi irányítási rendszerével foglalkozó kutatási programjánál (Single European Sky ATM Research Programme, SESAR – a légi forgalom egységesebb európai irányítási rendszere) alkalmazott technológiákat.

A fenti elvekre alapozva a cselekvési iránymutatások a következők:

- A konvergencia célkitűzés⁽¹⁾ vagy a Kohéziós Alap keretében támogatásra jogosult tagállamoknak és régióknak elsőbbségben kellene részesíteniük az európai érdeket képviselő 30 projekt közül azokat, amelyek a területükre vonatkoznak. E projektcsoporton belül a határokon átnyúló kapcsolatokat különös figyelmet kell szentelni. További TEN-T-projektet – és stratégiai közlekedési kapcsolatokat – is támogatásban kellene részesíteni, amennyiben ezek jelentősen hozzájárulnak a növekedéshez és versenyképességhez.
- A másodlagos kapcsolatokba történő kiegészítő beruházások szintén fontosak lesznek a városi és vidéki térségeket felölelő integrált regionális közlekedési és kommunikációs stratégia összefüggésében, mert így biztosítják, hogy a régiók részesüljenek a fő hálózatok által létesített lehetőségekben.
- A vasúti infrastruktúra számára nyújtott támogatásnak a nagyobb hozzáférés biztosítására kellene törekednie. A független szereplők számára a hozzáférést pályadíjakkal kellene megkönnyíteni. Ezek továbbá elősegíthetnék egy EU-szerte kölcsönösen átjárható hálózat létrehozását. A kölcsönös átjárhatóságnak való megfelelésnek és alkalmazásainak, valamint az ESTMS vonatokon és a vasúti pályán való alkalmazásának minden finanszírozott projektben szerepelnie kellene.
- A környezetileg fenntartható közlekedési hálózatok előmozdítása, különösen a városi területeken. Ez felöleli a tömegközlekedési létesítményeket (ideértve a „parkolj-és-utazz” [park and ride] infrastruktúrákat is), a mobilitási terveket, a körgyűrűket, a kereszteződések biztonságának növelését és a nem motorizált közlekedés egyéb létesítményeit (kerékpársávok, járdák). Lefedi továbbá azokat az intézkedéseket, amelyek egyes célcsoportok (idősek, rokkantak) számára biztosítanak hozzáférést az általános tömegközlekedési szolgáltatásokhoz, valamint az alternatív üzemanyagok elosztóhálózatairól gondoskodnak. A belvízi hajózás számára kialakított útvonalak szintén hozzájárulhatnak a hálózatok fenntarthatóságához.
- A regionális fejlesztés előmozdítását szolgáló közlekedési infrastruktúrák optimális hatékonyságának garantálása érdekében figyelmet kellene fordítani az elszigetelt területek vagy legkülső régiók TEN-T-projekttekhez való csatlakoztatásának fejlesztésére. E tekintetben a mellékvonalak fejlesztése – az intermodalitásra és a fenntartható közlekedésre összpontosítva – jelent segítséget. Különösen a kikötőket és repülőtereket kellene a mögöttes országrésszel összekapcsolni.
- Több figyelmet kellene szentelni a „tengerek autópályái” fejlesztésének és a rövid távú tengeri szállításnak, amelyek a hosszú távú közúti és vasúti szállítás életképes alternatívái.

Amennyiben egy tagállam mind a Kohéziós Alaptól, mind pedig a Strukturális Alapoktól támogatásban részesül, oly módon kellene különbséget tenni a programokban az egyes alapok által finanszírozott intézkedéstípusok között, hogy a Kohéziós Alap játssza a főszerepet a transzeurópai közlekedési hálózatok támogatásában.

A Strukturális Alapokból származó forrásokat pedig általánosságban a gazdasági növekedés serkentésére irányuló intézkedésekhez kapcsolódó infrastruktúrafejlesztésre kellene összpontosítani (mint például a turizmus fejlesztése, az ipari területek vonzerejét növelő fejlesztések). A közúti infrastruktúra esetében a beruházásoknak figyelembe kell venniük a közúti biztonság általános célkitűzéseit is.

Az alapokból származó társfinanszírozásnak ki kellene egészítenie a transzeurópai hálózatok költségvetéséből érkező juttatásokat, ugyanakkor el kell kerülnie a közösségi támogatások halmozódását. A tagállamoknak a koordinátorok segítségét igénybe kell venniük a hálózat megtervezése és fizikai létrehozása közötti időszak lerövidítése érdekében. A tagállamoknak előre meg kell majd határozniuk a tervezett projektekhez leginkább illő eszközt. A kohéziós politika által nyújtott finanszírozást össze lehet kapcsolni a TEN-T-eszközök hitelgarancia-részevel.

⁽¹⁾ HL L 167., 2004.4.30., 1. o.

1.1.2. A környezetvédelem és a növekedés közötti együttműködés erősítése

A környezeti beruházások háromféle módon járulhatnak hozzá a gazdasági növekedéshez: biztosíthatják a gazdasági növekedés hosszú távú fenntarthatóságát, csökkentik a gazdaság külső környezeti költségeit (pl. egészségügyi kiadások és tisztítási költségek vagy kártérítés), valamint ösztönzik az innovációt és a munkahelyteremtést. A jövőbeli kohéziós programoknak törekedniük kellene arra, hogy megerősítsék a környezetvédelem és a növekedés közötti lehetséges együttműködést. A környezeti szolgáltatások – mint például a tisztavíz-ellátás, hulladék- és szennyvízgazdálkodás infrastruktúrái, a természeti erőforrások kezelése, a föld új gazdasági tevékenységekre való előkészítésére szolgáló szennyezésmegelőzés és az egyes környezeti kockázatok (pl. sivatagosodás, aszály, tűz, áradás) elleni védelem – biztosításának ebben a tekintetben kiemelt prioritást kellene élveznie.

A gazdasági előnyök maximális mértékű fokozása és a költségek minimálisra csökkentése érdekében prioritást kellene kapniuk azon tevékenységeknek, amelyek a környezetszennyezést annak forrásainál próbálják kezelni. A hulladékgazdálkodási ágazatban ez felöleli a hulladékképződés megelőzésére, a hulladék újrafeldolgozására és biológiai lebontására történő összpontosítást, mivel ezek költséghatékonyak és segítenek a munkahelyteremtésben.

A fejlesztési stratégiákat a régiók által tapasztalt szükségletek és különleges problémák előzetes, lehetőség szerint a megfelelő mutatók segítségével elvégzett értékelésére kellene alapozni. Erőfeszítéseket kellene tenni a külső környezeti költségek internalizálásának előmozdítására, támogatva a piacialapú eszközök létrehozását és fejlesztését (lásd például a környezettechnológiai cselekvési terv által javasolt eszközöket). Ezzel összefüggésben figyelembe kell venni a globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelésre irányuló kezdeményezést, amely 2008-tól egész Európára kiterjedő, naprakész információt biztosít a terület lefedettségére/földhasználatra, valamint az óceán állapotára, illetve a katasztrófák és a balesetek esetében az eseménytérképekre vonatkozóan.

Ennek megfelelően az ajánlott cselekvési iránymutatások a következők:

- Az infrastruktúrába való beruházásra irányuló jelentős igények kielégítése, különösen a konvergencia-regiókban, azok között is leginkább az új tagállamokban, hogy megfeleljenek a víz-, hulladék-, levegő-, természet- és fajvédelem, valamint biodiverzitás terén alkotott környezetvédelmi jogszabályoknak.
- A vállalkozások és magasan képzett személyzetük számára vonzó körülmények biztosítása. Ezt a városok terjeszkedését visszaszorító területrendezés előmozdításával, valamint a fizikai környezet – ideértve a természeti és kulturális értékek megőrzését is – rehabilitálásával lehet biztosítani. Az ezen a területen megvalósuló beruházásokat egyértelműen össze kellene kapcsolni az érintett térségek innovatív és munkahelyteremtő vállalkozásainak kiterjesztésével.
- A más forrásokból finanszírozott fenntartható energia és közlekedés beruházásai mellett az EU kiotói kötelezettségvállalásaihoz hozzájáruló beruházások előmozdítása.
- Kockázatmegelőzési intézkedések vállalása a természeti erőforrásokkal való hatékonyabb gazdálkodás, a célorientáltabb kutatás, és az IKT-k helyesebb alkalmazása, valamint az innovatívabb közigazgatási politikák – például a preventív megelőzés – által.

Amennyiben egy tagállam mind a Kohéziós Alaptól, mind pedig a Strukturális Alapoktól támogatásban részesül, a programokban egyértelműen fel kell tüntetni, hogy mely forrásból finanszírozták az egyes intézkedéseket.

1.1.3. Válasz a hagyományos energiaforrások intenzív európai felhasználásának kérdésére

Idetartozó prioritás annak szükségessége, hogy az energiahatékonyság és a megújuló energiák terén megvalósuló fejlesztéseken keresztül csökkentsék a hagyományos energiaforrásokra való utaltságot. Az ezen a téren megvalósuló beruházások hozzájárulnak a hosszútávú növekedéshez szükséges energiaellátás biztonságához, míg egyúttal az innováció forrásaként és exportlehetőségek biztosítékeként is szolgálnak, valamint költséghatékonyak, különösen a magas energiaárak mellett.

Az ellátás biztosítása érdekében a hagyományos energiaforrásokba történő beruházásra is szükség van. Azon esetekben, amelyekben bizonyított a piaci hiányosság fennállta, valamint ha ez nem ellenkezik a piaci liberalizációval – az alapoknak különösen az összekapcsolódások kialakítására kellene összpontosítaniuk, különös hangsúlyt fektetve a tranzeurópai hálózatokra, az elektromos hálózatok fejlesztésére, továbbá az adott esetben az elszigetelt és legkülső régiókra is kiterjedő gázszállító és -elosztó hálózatok teljes kiépítésére és fejlesztésére.

Az e címsor cselekvési iránymutatásai a következők:

- A – például az épületekben az energiahatékonyság fejlesztését szolgáló projektek és az alacsony energia-intenzitású fejlesztési modellek terjesztésének támogatása.
- A fűtési vagy hűtési célokra használt megújuló és alternatív technológiák (mint például szél, nap, biomassza) fejlesztésének és alkalmazásának támogatása, amelyek az EU-t az élvonalba emelhetik, és ezáltal versenyhelyzetét erősíthetik. Az ilyen beruházások továbbá hozzájárulnak ahhoz a lisszaboni célkitűzéshez, amely szerint 2010-re az elektromos áram 21 %-át megújuló energiaforrásokból állítják elő.
- A hagyományos energiaforrásokba való beruházásokat hálózatfejlesztésre fordítják, ahol bizonyított a piaci hiányosság fennállta. Ezek a beruházások leginkább a konvergencia-régiókat érintik.

1.2. IRÁNYMUTATÁS: A növekedést szolgáló tudás és innováció fejlesztése

Az Unió növekedésre és munkahelyteremtésre irányuló céljai megkövetelik majd a gazdaság tudásalapú tevékenységek irányába történő strukturális elmozdulását. Ez számos területen igényel cselekvést: a kutatás és technológiai fejlesztés (KTF) alacsony szintjének kezelése, különösen a magánszektorban; az innovációnak a nemzetközi versenyben álló, új vagy továbbfejlesztett termékeken, eljárásokon és szolgáltatásokon keresztül megvalósuló előmozdítása; a regionális és helyi teljesítőképesség fokozása, új technológiák (különösen az IKT-k) előállításának és alkalmazásának céljából; továbbá a kockázatvállalás támogatásának biztosítása.

A KTF-kiadások a GDP százalékában kifejezve növekednek, de csak kis mértékben és csak a GDP 1,9 %-val, így jóval a 3 %-os lisszaboni célkitűzés⁽¹⁾ alatt maradnak. Míg a KTF-be történő üzleti beruházásokkal kapcsolatosan tapasztalható hiányosság továbbra is jelentős, arra utaló jelek is vannak, hogy e téren az állami beruházások is egyre inkább kényszerpályára kerülnek. Az országokon belüli és köztük fennálló, a KTF és az innováció terén meglévő szakadékok – különösen a KTF-re fordított üzleti kiadásokkal kapcsolatban – jóval nagyobbak, mint a jövedelmi különbségek. Noha a nemzeti és közösségi kezdeményezések egy kombinációját már foganatosították, erőteljesebb fellépésre van szükség annak érdekében, hogy az üzleti szükségleteket az állami és magánjellegű KTF-intézményektől származó KTF-ellátással összehangolják. Az Európában a más vezető gazdaságokhoz képest tapasztalható innovációs szakadék egyre szélesebbé válik. Magán Európán belül is megvan az innovációs szakadék, mivel az Unió túl gyakran mulasztja el, hogy a tudást és a technológiai fejlődést kereskedelmi termékek és eljárásokká alakítsa át. A kohéziós politika segítséget nyújthat ahhoz, hogy Európának az innováció terén – ideértve a nem hatékony innovációs rendszereket, a nem kielégítő vállalkozói dinamizmust vagy az IKT lassú üzleti átvételét – tanúsított gyenge teljesítménye mögött rejtőző fő problémákkal foglalkozni tudjanak.

Ebben a tekintetben ösztönözni kell a nemzeti és regionális KTF-kapacitásokat, hogy ezáltal támogassák az IKT-infrastruktúrába való beruházást, valamint a technológia és a tudás megfelelő, a technológia átadását és a szaktudás egymás közötti átadását szolgáló mechanizmusok segítségével megvalósuló terjesztését. A meglévő KTF-potenciál jobb kihasználását a regionális jövőorientált kutatás és más regionális stratégiai tervezési módszerek tudatosítása által lehetne ösztönözni, bevonva e folyamatba a fő érdekelttel folytatott rendszeres és szisztematikus párbeszédet is. Fontos továbbá képesség- és készségfejlesztő tevékenységek által előmozdítani a vállalkozások – különösen a kis- és középvállalkozások – KTF-befogadó képességét, hogy ezáltal ösztönözzék Európában a kiemelkedő minőségű kutatói tehetség széles körű kialakítását és ennek kiaknázását; hogy fokozzák a KTF-be és az innovációba való magán- és állami beruházásokat; továbbá, hogy ösztönözzék a KTF-partnerségi kapcsolatokat az Unió különböző régiói között. Az európai technológiai platformok például a kutatási programoknak az üzleti igényekhez való pontosabb hozzáigazításának lehetőségét kínálják; a kohéziós politika Európa-szerte fontos szerepet játszhat a stratégiai kutatási menetredeknek a kevésbé fejlett régiókban való támogatásában.

⁽¹⁾ „Beruházás a kutatásba: cselekvési terv Európa számára”. COM(2003) 226, 2003.4.30.

A közvetlen juttatások ugyan fontosak maradnak – nevezetesen a konvergencia-régiókban –, szükség van arra is, hogy a vállalatok csoportjaira vonatkozó kollektív vállalkozási és technológiai szolgáltatások létrehozására összpontosítsanak annak érdekében, hogy ezeket segítsék innovációs tevékenységük fejlesztésében. Az egyéni vállalatoknak nyújtott közvetlen juttatásokat úgy kellene kialakítani, hogy azok inkább a vállalat KTF- és innovációs képességét fokozzák, és ne a termelési költségeket csökkentésük ideiglenesen, mert az nagymértékben megterhelő hatással jár. Ez kiemelt jelentőséggel bír a hagyományos ágazatokban, különösen azokban, amelyek ki vannak téve a globális versenynek, és amelyekben további erőfeszítésekre van szükség annak érdekében, hogy versenyképesek maradjanak, valamint igaz ez a kis- és középvállalkozásokra, amelyek regionális szinten gyakran a legtöbb munkahelyet biztosítják. A legfontosabb az, hogy ezeket a politikákat az egyes régiók sajátos körülményeihez – különösen a kis- és középvállalkozások igényeihez – kell igazítani. A nemzeti, regionális és helyi stratégiákat a KTF-beruházási lehetőségek átfogó elemzésére kellene alapozni.

A tudás és az innováció az Uniónak a gyorsabb fejlődés előmozdítására és a több munkahely teremtésére irányuló erőfeszítéseinek középpontjában áll. Az Unió szintjén két vonatkozó keretprogramot javasolnak: a hetedik keretprogramot a KTF számára és a versenyképességi és innovációs keretprogramot (CIP). A kohéziós politika és az ezen eszközök közötti együttműködés létfontosságú azért, hogy a kutatási és kohéziós politikák kölcsönösen erősítsék egymást nemzeti szinten olyan nemzeti és regionális fejlesztési stratégiákkal, amelyek meghatározzák, hogy hogyan valósítható meg mindez. A kohéziós politika segíti valamennyi régiót kutatási és innovációs kapacitásuk kialakításában, és ily módon hozzájárulhat a régióknak az Európai Kutatási Térségben és általában az Unió kutatási és innovációs tevékenységeiben megvalósuló eredményes részvételéhez. A kohéziós politikának különösen két fontos szerepet kell vállalnia. Az első az, hogy segítsen a régióknak végrehajtani a regionális innovációs stratégiákat és a cselekvési terveket, amelyeknek valószínűleg jelentős hatásuk van a versenyképességre mind regionális szinten, mind pedig az Unió mint egész szintjén; másodsorban, a régióban hozzá kell járulnia a kutatási és innovációs teljesítőképesség arra a szintre való növeléséhez, ahol a régió már részt tud vállalni a transznacionális kutatási projekteknél.

A regionális stratégiáknak tehát a KTF-be történő beruházásra, az innovációra, a szellemi tőkére és a vállalkozói szellemre kell összpontosítaniuk; biztosítva eközben, hogy ezek a beruházások megfeleljenek a régió gazdasági fejlesztési igényeinek, valamint hogy fennáll annak lehetősége, hogy a termék-, eljárás- és szolgáltatási innovációkat piacra vigyék, ösztönözve a technológiák átadását és a tudás egymás közötti cseréjét; továbbá előmozdítva az IKT-k vállalkozásokon belüli fejlesztését, terjesztését és alkalmazását, továbbá biztosítva, hogy a magas hozzáadott értékű termékekbe és szolgáltatásokba befektetni hajlandó vállalkozások finanszírozáshoz jutnak. Az ilyen stratégiáknak külön kell rendelkezniük a kísérletekről azzal a céllal, hogy növeljék a szakpolitikai beavatkozások és a közvetítő szervezetek a regionális és a helyi szereplők – különösen a kis- és középvállalkozások – innovációra való ösztönzésére irányuló kapacitását.

1.2.1. A KTF-be történő beruházás növelése és célirányosabbá tétele

Az európai vállalkozások versenyképessége alapvetően attól függ, hogy képesek-e az új tudást a lehető leghamarabb piacképessé tenni. E képességet a KTF számára nyújtott támogatás erősíti, amely a rossz piaci viszonyok, valamint egyes közösségi érdeket szolgáló KTF-beruházások esetében indokolt. Ezen felül a kutatási eredmények tulajdonjogának kérdései, továbbá az az igény, hogy egyes kutatási ágazatokban el kell érni egy kritikus teljesítményt, igazolja a KTF számára nyújtott kormányzati támogatást.

A regionális politika végrehajtása során a KTF egyedi természetét figyelembe kellene venni. Különösen megköveteli a KTF a résztvevők szoros együttműködését annak érdekében, hogy ösztönözze a kiválósági sarkpontok kialakítását, amelyekre a kritikus teljesítmény eléréséhez van szükség. A kis- és középvállalkozás-klasztereken és az állami kutatóintézetek körül kialakuló innovációs sarkpontokon alapuló földrajzi közelség alapvető fontossággal bírhat. Ennek eredményeképpen a KTF-tevékenységeknek szükségképpen térben kell összpontosulniuk, míg az alacsony KTF-intenzitású térségek felvevőképességét elő kell mozdítani.

A kevésbé fejlett tagállamokban és régiókban a KTF-et a meglévő kiválósági sarkpontok köré kellene kialakítani, és el kellene kerülni a források kiterjedt térbeli szétszóródását. Ebben az esetben az európai technológiai platformok szintén segíthetnek a befektetéseknek a prioritást élvező kutatási területekre való összpontosításában. A beruházásoknak továbbá ki kellene egészíteniük a hetedik keretprogramban meghatározott európai prioritásokat, és támogatniuk kellene a megújított lisszaboni menetrend célkitűzéseit. Prioritást kellene adni az új és piacképes termékek, szolgáltatások és szaktudás fejlesztésének.

A KTF terén megvalósuló intézkedéseket össze kellene hangolni a Közösség KTF-politikájával és a kérdéses régiók igényeivel. A módszer tekintetében ezeket egy mélyreható, elemző jellegű megközelítésre (például az előrelátás módszere), valamint az olyan mutatók alkalmazására kellene alapozni, mint például a szabadalmak; a humán erőforrások a KTF terén; a magán- és állami kutatóintézetek elhelyezkedése; valamint az innovatív vállalkozások klaszterének megléte.

A KTF területén megvalósuló cselekvési iránymutatások a következők:

- A vállalkozások közötti, valamint a vállalkozások és állami kutatási/szolgáltató/oktatási intézmények közötti együttműködés megerősítése a regionális és transzregionális kiválósági klaszterek létrehozásának támogatásával.
- A kis- és középvállalkozásokon belüli KTF-tevékenységek és a technológiatranszfer támogatása (annak lehetővé tétele, hogy a kis- és középvállalkozások hozzáférjenek az államilag finanszírozott kutatóintézetekben megvalósuló KTF-szolgáltatásokhoz).
- Az olyan regionális határokon átnyúló és transznacionális kezdeményezések támogatása, amelyek célja a kutatási együttműködés megerősítése és a teljesítőképesség fejlesztése az EU kutatási politikájának prioritást élvező területein.
- A KTF-kapacitás kiépítésének megerősítése, ideértve az IKT-t, a kutatási infrastruktúrát és a humán erőforrást a jelentős növekedési képességgel rendelkező területeken.

Különösen a konvergencia-célkitűzés alapján támogatható régiók programjai járulhatnak hozzá a KTF infrastruktúra (beleértve a regionális, a kutatási létesítmények közötti és a létesítményeken belüli nagysebességű adathálózatokat is), az oktatási infrastruktúra (konvergencia-célkitűzés alapján támogatható régiókban) fejlesztéséhez, a felszereltséghez és műszerezettséghez mind az államilag finanszírozott kutatóintézetekben, mind pedig a vállalkozásokban, amennyiben ezek a beruházások a regionális gazdasági fejlesztési célkitűzésekhez közvetlenül kapcsolódnak. Ez felöllelheti a kutatási infrastruktúrát, amelyre vonatkozóan a megvalósíthatósági tanulmányok készítését a korábbi keretprogramokból már finanszírozták. A hetedik keretprogram prioritásai számára nyújtott támogatásnak a kialakuló és már meglévő kiválósági központok maximális teljesítőképességét kellene fejlesztenie, valamint fokoznia kellene a humán erőforrásba történő beruházást, különösen azáltal, hogy kutatókat képez nemzeti szinten, valamint a külföldön kiképzett kutatók számára vonzó feltételeket alakít ki.

1.2.2. Az innováció elősegítése és a vállalkozói szellem ösztönzése

Az innováció összetett és interaktív folyamatok eredménye, beleértve a vállalkozásoknak azt a képességét is, hogy a más piaci szereplőktől, szervezetektől és intézményektől származó kiegészítő tudáshoz is hozzá tudnak férni.

Az innovációba való befektetések mind a konvergencia-programok, mind pedig a regionális versenyképességre és a foglalkoztatásra irányuló programok keretében mindennél fontosabb prioritást jelentenek a kohéziós politika számára. Társfinanszírozásuknak kell az egyik legfontosabb prioritást képeznie az utóbbi program alá tartozó régiókban, ahol csak korlátozott mennyiségben kell pénzügyi forrásokat összpontosítani ahhoz, hogy elérjék a kritikus teljesítményt, és létrejöjjen a fellendítő hatás.

A fő célkitűzésnek annak kellene lennie, hogy olyan üzleti légkör kialakulását segítsék elő, amely fellendíti a vállalkozásoknál az új tudás megteremtését, terjesztését és alkalmazását. A hatékony regionális innovációs rendszerek létrehozása érdekében meg kell teremteni a kapcsolatot a gazdasági, társadalmi és politikai szereplők és a világban – a nemzeti vagy helyi szinten túl – alkalmazott technológiai és üzleti gyakorlat élvonalá között. E tekintetben különösen a transznacionális technológia és az információterjesztés terén együttműködésre kellene törekedni az innováció-közvetítő központokkal és az Euro Info Központokkal, amelyeket a CIP keretein belül finanszíroznak.

A vállalkozások elindítását – különösen a KTF-hez kapcsolódókat – azzal a céllal kellene támogatni, hogy olyan partnerségi kapcsolatokat alakítsanak ki kutatóintézetekkel, amelyek hosszú távra szólnak és egyértelműen piacorientáltak. A kohéziós politikának törekednie kellene arra, hogy ellensúlyozza azokat a piaci hiányosságokat, amelyek gátolják az innovációt és a vállalkozói szellemet. Az intézkedéseknek arra kellene irányulniuk, hogy a már meglévő tevékenységi központokra építsenek azzal a céllal, hogy kiaknázzák a regionális potenciált a KTF számára, továbbá hogy előmozdítsák a régiókban belüli és a régiók közötti hálózatépítést és technológiai együttműködést.

A közhatalóságoknak biztosítaniuk kellene, hogy a kutatóintézetek, a magánszféra és a közszféra a lehető legnagyobb mértékben kiaknázza a közöttük fennálló együttműködési lehetőségeket.

A módszer tekintetében a gazdasági fejlesztési stratégiákat az érintett régiókban már meglévő innovációs tevékenységekre vonatkozó adatok – például a magánszabadalmokról vagy az innovációs tevékenységek már meglévő csoportjai természetéről, alkalmazási területéről és fejlesztési potenciáljáról, ideértve azokat a tevékenységeket is, amelyek egyaránt érintenek magán és állami kutatóintézeteket – összegyűjtésével fejleszteni tovább. A közösségi innovációs felmérések és az európai innovációs eredményjelző tábla is segítségül szolgálhat e tekintetben.

Az e címsor területén megvalósuló cselekvési iránymutatások a következők:

- A regionális KTF-innovációval és az oktatással kapcsolatos ellátás hatékonyabbá és a vállalkozások – különösen a kis- és középvállalkozások – számára könnyebben elérhetővé tétele, például kiválósági sarkpontok megteremtésével, a csúcstechnológiával dolgozó kis- és középvállalkozások kutató- és technológiai intézetek köré csoportosításával, vagy regionális klaszterek nagyvállalatok köré történő kialakításával és fejlesztésével.
- Üzleti vállalkozást támogató szolgáltatások biztosítása annak érdekében, hogy lehetővé tegyék a vállalkozások – és különösen a kis-és középvállalkozások számára – versenyképességük növelését, valamint hogy nemzetközivé válhassanak, különösen a belső piac által teremtett lehetőségek megragadása által. Az üzleti szolgáltatásoknak elsősorban kellene részesíteniük az együttműködések (például a technológiaátadás, tudományos parkok, IKT kommunikációs központok, az inkubátorok és a kapcsolódó szolgáltatások, a klaszterekkel való együttműködés) kiaknázását, valamint hagyományosabb értelemben kellene támogatást nyújtaniuk az irányítás, a marketing, a technikai támogatás, a munkaerő-toborzás és az egyéb szakmai és kereskedelmi szolgáltatások terén.
- Az európai erők teljes kihasználásának biztosítása az ökoinnovációk terén. Az ökoinnovációkat – együttesen a kkv-gyakorlatok fejlesztésével – környezetgazdálkodási rendszerek bevezetése útján kellene előmozdítani. Az e területbe történő jelenlegi beruházások által az EU vállalkozásai a közeljövőben erős pozícióba kerülnek, amikor más régiók is kezdik majd felismerni az ilyen technológiák szükségességét. E terület egyértelműen kapcsolódik a versenyképességi és az innovációs keretprogramhoz.
- A vállalkozói szellem ösztönzése, az új vállalkozások létrehozásának és fejlődésének megkönnyítése, továbbá a kutatóintézetekből vagy a különféle technológiákat alkalmazó vállalkozásokból kiváló vállalkozások előmozdítása (például a figyelem felkeltésével; prototípusok előállításával; konzultálással, valamint a leendő vállalkozók számára nyújtott irányítási és technológiai támogatás biztosításával).

Fontos biztosítani, hogy a vállalkozások – beleértve a kis- és középvállalkozásokat – a kutatási eredményeket kereskedelmi céllal felhasználhassák.

Az üzleti szolgáltatásokat inkább a magánszférának vagy a köz- és magánszervezeteknek együttesen kellene nyújtaniuk. A szolgáltatásoknak első osztályúnak, azonnal elérhetőnek, könnyen hozzáférhetőnek és a kis- és középvállalkozások igényeinek megfelelőnek kellene lenniük. A szolgáltatások minőségét meg kellene határozni, és figyelemmel kellene kísérni, továbbá meg kellene teremteni a szolgáltatók közötti összetartást, pl. a köz- és magánszféra partnersége, valamint egyablakos ügyintéző helyek létesítésével.

Az igazgatási eljárások gyakran túl bonyolultak. A tájékoztatást és kezdeti támogatást az egyablakos ügyintéző helyek hálózatának kellene nyújtania – ezek teremthetnék meg az érintkezési felületet a közszféra és a juttatást kérők között; ennek fel kellene ölelnie a kohéziós politika által társfinanszírozott különféle intézkedéseket is. E szolgáltatóknak az állami támogatások teljes köre tekintetében – függetlenül a nemzeti vagy regionális vonatkozástól – hatáskörrel kellene rendelkezniük, valamint működésük hatékonyságát folyamatosan figyelemmel kellene kísérni.

Amennyiben a körülmények megfelelőek, egyénre szabott támogatást kellene elérhetővé tenni a vállalkozások (pl. most induló vagy nemrégiben átvett vállalkozások) vagy vállalkozók (pl. fiatalok, nők, idősebb munkavállalók vagy etnikai kisebbségi közösségekből származók) egyes különleges kategóriái számára. A vállalkozási ismeretek iskolai oktatását szintén ösztönözni kellene.

1.2.3. A mindenki számára megvalósuló információs társadalom ösztönzése

Az IKT az egész Unió gazdaságában megvalósuló terjesztése nagy jelentőségű felhajtóerőt képez mind a régiók termelékenységének szintjei, mind pedig versenyképességük javítása számára. Az IKT terjesztése ösztönzi továbbá a termelési módszerek átalakítását, valamint az új vállalkozások és magánszolgáltatások létrejöttét. A közszolgáltatások hatékony és eredményes nyújtása – különösen az e-kormányzaté és az e-egészségügyé – jelentős potenciállal rendelkezik a gazdasági növekedést és az új szolgáltatások megvalósíthatóságát tekintve. A technológia terjesztése azáltal járulhat hozzá a regionális fejlődéshez, hogy előnyben részesíti a kiválósági sarkpontok létrehozását és gyarapítását az IKT-tevékenységek terén, valamint hogy fejleszti a csatlakoztathatóságot és a hálózatépítést a vállalkozások között, de különösen a kis-és középvállalkozások tekintetében. Intézkedésekkel kellene serkenteni a termékek és szolgáltatások kifejlesztését, tekintettel az IKT-ba történő magánberuházás megkönnyítésére és ösztönzésére, míg egyidejűleg biztosítanak a versenyt is az IKT-ágazatban.

A politikai intézkedéseknek éppen ezért az összeköttetésre kell összpontosítaniuk. Ez magában foglalja a kis- és középvállalkozások számára nyújtott, innovációt támogató szolgáltatások fejlesztését, azzal a különös célkitűzéssel, hogy fellendítsék a kutatóintézetek és vállalkozások közötti technológiaátadást. Szükséges továbbá a tudásalapú gazdaságban igényelt szaktudás fejlesztése, valamint a tartalomnak olyan alkalmazások és szolgáltatások (mint például az e-kormányzat, e-üzlet, e-tanulás, e-egészségügy) biztosítása által megvalósuló gyarapítása, amelyek érdekes alternatívával szolgálnak a többi, gyakran költségesebb szolgáltatásnyújtási modellekkel szemben. Ez különösen jelentős a távoli és gyéren lakott térségek, valamint a legkülső régiók, a szigetek, illetve a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező régiók esetében. A termékek és tartalomalapú szolgáltatások alkalmazása és fejlesztése egyértelmű, hogy csak akkor működhet, ha a megfelelő infrastruktúra elérhető, és képes támogatni a szélessávú szolgáltatásokat. Ennélfogva fontos tehát, hogy a megfelelő szélessávú távközlési infrastruktúra szerte az Unióban elérhető áron legyen hozzáférhető.

Általános szabály, hogy az IKT-infrastruktúrába történő beruházásoknak figyelembe kellene venniük a gyors technológiai fejlődést, tiszteletben kellene tartaniuk a technológiai semlegesség és a nyílt hozzáférés elveit. A versenyszabályoknak és az elektronikus hírközlésre vonatkozó keretszabályok végrehajtásának való megfelelés elengedhetetlen.

Az intézkedéseket a meglévő gazdasági struktúrával (ideértve az ipari szakosodást; a gazdasági fejlődés szintjét; az IKT-khoz való csatlakoztathatóság minőségét és a gazdasági tevékenység regionális pólusai közötti lehetséges együttműködést) kapcsolatos tartalmi mutatókra kell alapozni. A regionális szükségletek azonosításánál figyelembe kellene venni a meglévő, az IKT-k számára kedvező uniós kezdeményezéseket, különösen az i2010 – európai információs társadalom a növekedésért és a foglalkoztatásért ⁽¹⁾ elnevezésű kezdeményezést.

Amennyiben az IKT-k érintik a gazdaság és a társadalom minden ágazatát, feltétlenül szükséges, hogy a tagállamok és a régiók egymással összeegyeztethető információs társadalmi stratégiákat dolgozzanak ki, amelyek biztosítják az ágazatok közötti összetartást és integrációt, oly módon teremtve meg az egyensúlyt a kereslet és kínálat mértéke között, hogy ezeket a helyi követelményekre, az érintettek részvételére és az erős állami politikai támogatásra alapozza.

A cselekvési iránymutatások a következők:

- Az IKT-k alkalmazásának biztosítása a vállalkozásoknál és háztartásokban, valamint a fejlődés előmozdítása az IKT-termékek, valamint köz- és magán szolgáltatások iránti kereslet és kínálat kiegyensúlyozott támogatásán és a humán erőforrásba történő fokozott beruházáson keresztül. Ezeknek a cselekvéseknek növelniük kellene a termelékenységet, elő kellene mozdítaniuk a nyílt és versenyképes digitális gazdaságot és a befogadó társadalmat (például a hozzáférhetőség javításával a fogyatékkal élő személyek és az idősek számára), és ezáltal fellendíteni a növekedést és a foglalkoztatást.
- Az IKT-infrastruktúra elérhetőségének biztosítása, ahol a piac nem teszi ezt elérhető áron és olyan mértékben lehetővé, hogy a kívánt szolgáltatások nyújtása a megfelelő szinten valósulhasson meg, különösen a távoli és vidéki területeken, valamint az új tagállamokban.

1.2.4. A pénzeszközökhöz való hozzáférés fejlesztése

A tudás és az innováció előmozdításának másik alapvető eleme a pénzeszközökhöz való hozzáférés megkönnyítése. A növekedés és a munkahelyteremtés előmozdítása céljából elegendő támogatást kell nyújtani a vállalkozók és vállalkozások számára, hogy az áruk és szolgáltatások kifejlesztésébe és előállításába fektessenek be, és erőfeszítéseiket ne például a járadékszerzési tevékenységekre összpontosítsák.

A pénzeszközökhöz gyakran nehéz hozzáférni, vagyis ez akadályt képez a növekedés és a munkahelyteremtés útjában. A tőkéhez való hozzáférés elősegítése mind a KTF-tevékenységek, mind pedig az újonnan induló vállalkozások számára fontos. Az innovációs tevékenységekkel kapcsolatos kockázati tőkepiacokat fejleszteni kell, együttesen a vállalkozást megkönnyítő, jobb szabályozási környezettel.

Ezeket a programokat a JEREMIE-kezdeményezés keretében az Európai Beruházási Alappal (EBA) való szoros együttműködésben kellene annak érdekében véghezvinni, hogy pénzügyi forrásokat teremtsenek azokban a térségekben, ahol a vállalkozói szellemet a KTF-tevékenységekkel összekapcsolt magas kockázat miatt kialakult piaci hiányosságok gátolják. Megfelelő figyelmet kell fordítani a vállalkozások létrehozását szolgáló kormányzati támogatás hatására is, hogy elkerüljék a magánberuházások kirekesztését, továbbá a versenyt torzító intézkedések elrendelését. Az alapok közötti koordinációt szintén tovább kell fejleszteni.

⁽¹⁾ COM(2005) 229.

A magántőkének és a kockázati tőkének, valamint az induló innovatív vállalkozások számára nyújtott forgóalapoknak kellene alapvető szerepet játszaniuk a vállalkozói szellem, az innováció és a munkahelyteremtés mozgatórugójaként; a közzféra intézményei nem mindig a legalkalmasabbak a kockázatvállalásra. A prioritásnak arra kellene irányulnia, hogy a kockázati tőke és a bankgaranciák erre szakosodott szolgáltatóit létrehozzák vagy körüket kiterjesszék, amennyiben a piacon e téren hiányosság tapasztalható. Jellemző módon ezek akkor válnak eredményesebbé, ha integrált támogatási csomagot biztosítanak, kezdve a vállalkozás elindítása vagy bővítése előtti szakképzéssel.

Ezen elvekre alapozva a cselekvési iránymutatások a következők:

- A nem juttatásjellegű eszközök, mint például a hitelek, a hátrasorolt tartozások finanszírozására szolgáló biztosított kötelezettségek, az átváltható eszközök (mezzanin-tartozás) és a kockázati tőke (pl. magvetőtőke és kockázati tőke) támogatása. A juttatásokat úgy kellene felhasználni, hogy olyan infrastruktúrákat hozzanak létre és tartsanak fenn, amelyek megkönnyítik a pénzeszközökhöz való hozzáférést (ilyenek pl. a technológiaátadási hivatalok, az inkubátorok, az „üzleti angyalok” hálózata, a beruházásra való készséget elősegítő programok). A garancia- és kölcsönös garanciamechanizmusokat is támogatni lehetne a kis- és középvállalkozások által felvehető mikrohitelhez való hozzáférés megkönnyítése érdekében. Az EBB és az EBA e tekintetben értékes hozzájárulást biztosíthatna.
- Egy olyan integrált megközelítés kidolgozása, amely segítségével az innováció, annak az üzleti tevékenységekbe való átvitele, valamint a kockázati tőke rendelkezésre állása egyszerre biztosítható.
- Bizonyos különleges csoportok, például a fiatal vagy női vállalkozók, vagy a hátrányos helyzetű csoportok felkarolása.

Különösen fontos, hogy szoros együttműködés valósuljon meg az EBA-val – tekintve az általa az évek során kifejlesztett szakértelmet – hogy ily módon a kis-és középvállalkozásokat hozzájuttassák a szükséges támogatáshoz, és egyidejűleg fejlesszék az európai kockázati tőkepiacot is. Ez magában foglalhatja a JEREMIE-kezdemenyezésben való részvételt.

1.3. IRÁNYMUTATÁS: Több és jobb munkahely

A lisszaboni stratégia újraindításával az Európai Tanács hozzájárulását adta egy olyan egységes iránymutatás-gyűjtemény létrehozásához, amely felöleli az átfogó gazdaságpolitikai iránymutatásokat és az európai foglalkoztatási stratégia számára készült iránymutatásokat ⁽¹⁾, magába foglalva ezáltal a növekedés és a foglalkoztatás makroökonómiai, mikroökonómiai és foglalkoztatási politikáját. Az alapokról szóló rendeletekkel összhangban ⁽²⁾, a foglalkoztatás és a humánerőforrások terén a közösségi stratégiai iránymutatások kohéziót érintő prioritásai megegyeznek az európai foglalkoztatási stratégia prioritásaival ⁽³⁾, kiegészítve az EU országspecifikus prioritásokat kínáló foglalkoztatási ajánlásaival.

A teljes foglalkoztatásra és a magasabb termelékenységre való törekvés számos különféle intézkedésre támaszkodik, ideértve a fent már tárgyaltakat is. Az infrastruktúrába, vállalkozásfejlesztésbe és kutatásba történő beruházás növeli a munkalehetőségek számát mind rövid távon, az elsődleges hatások eredményeként, mind pedig hosszú távon, a versenyképességre gyakorolt kedvező hatásai eredményeként. Annak érdekében, hogy ezen beruházások foglalkoztatás-teremtő hatása teljes mértékben érvényesüljön és tartós, minőségi munkahelyek jöjjenek létre, szükség van a humán erőforrás fejlesztésére és megerősítésére is.

A humánerőforrás fejlesztése tekintetében a foglalkoztatási iránymutatások a tagállami szakpolitikák számára három cselekvési prioritást emelnek ki:

- több embert kell a foglalkoztatásba vonzani és ott megtartani, valamint korszerűsíteni kell a szociális védelmi rendszereket,
- fokozni kell a munkavállalók és a vállalkozások alkalmazkodóképességét, valamint a munkaerőpiacok rugalmasságát,
- a humánerőforrásba történő beruházás növelése jobb oktatás és szakképzés révén.

E prioritások mellett megfelelő figyelmet kell fordítani a közigazgatás hatékonyságát fokozó beruházásokra, valamint az oktatási, szociális és egészségügyi infrastruktúrákra.

⁽¹⁾ HL L 205., 2005.8.6., 21. o.

⁽²⁾ Az Európai Szociális Alapról és az 1784/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. július 5-i 1081/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikke (HL L 210., 2006.7.31., 12. o.).

⁽³⁾ COM(2005) 141, 2005.4.12.

A kohéziós politikának arra kell összpontosítania, hogy az európai foglalkoztatási stratégia egyes tagállamokban fellépő különleges kihívásainak oly módon feleljen meg, hogy támogassa a konvergencia- és a regionális versenyképességi és foglalkoztatási célkitűzések intézkedéseit, figyelembe véve a jogszabályi keretben meghatározott tevékenységek hatókörét. A támogatható intézkedések és pénzügyi források terjedelme az előző célkitűzés esetében nagyobb. Az utóbbi célkitűzés tekintetében az EU-forrásokat sokkal inkább összpontosítani kell a jelentős hatás elérése érdekében.

A foglalkoztatás és a humán erőforrás fejlesztésére irányuló programoknak figyelembe kellene venniük a foglalkoztatási ajánlásokban és a nemzeti reformprogramokban kiemelt országspecifikus kihívásokat és prioritásokat. A nemzeti, illetve a regionális szinten irányított programoknak hatékonyan kell foglalkozniuk a területi egyenlőtlenségekkel, és igazodniuk kell a különböző területek igényeihez.

Végezetül az európai szintű hozzáadott értéknek a Strukturális Alapok 2000–2006 közötti időszaka során a legláthatóbb aspektusa a tagállamok és a régiók tapasztalatcseréjének és hálózatépítésének támogatása volt, ilyen módon előmozdítva az innovációt. Ezzel összefüggésben az EQUAL közösségi kezdeményezés révén nyert tapasztalatot az alapjául szolgáló elvek – azaz az innováció, a transznacionalitás, a partnerség és a nemek közötti egyenlőség – érvényesítése révén lehet hasznosítani.

1.3.1. Több ember bevonása és megtartása a foglalkoztatásban és a szociális védelmi rendszerek korszerűsítése

A gazdasági aktivitás alapjának szélesítése, a foglalkoztatás szintjének növelése és a munkanélküliség csökkentése elengedhetetlen a gazdasági növekedés fenntartása, a szociálisan befogadó társadalom előmozdítása és a szegénység elleni harc terén. A foglalkoztatásban való részvétel növelése a munkaképes korú népesség várható csökkenése miatt is egyre szükségesebb. A foglalkoztatáspolitikai iránymutatások keretében a kapcsolódó cselekvési iránymutatások a következők:

- a teljes foglalkoztatás elérésére, a munka minőségének és termelékenységének javítására, valamint a társadalmi és területi kohézió megerősítésére irányuló foglalkoztatáspolitikák végrehajtása,
- a munka életciklus alapú megközelítésének elősegítése,
- befogadó munkaerőpiac biztosítása, a munkavállalás vonzóvá és kifizetőddé tétele az álláskereső – ideértve a hátrányos helyzetűeket is – és az inaktívak részére,
- a munkaerő-piaci igények jobb összehangolása.

Az intézkedéseket a szükségletek előzetes azonosítására kell alapozni, például releváns nemzeti és/vagy regionális statisztikai mutatók, úgymint a munkanélküliségi és a részvételi ráta, a tartós munkanélküliségi ráta, a szegénységgel fenyegetett népesség aránya és a jövedelemszint felhasználásával. Figyelmet kell szentelni a helyi szintnek, ahol regionális szintű statisztikák elfedhetik a nagy egyenlőtlenségeket.

A hatékony és eredményes munkaerő-piaci intézmények jelenléte – nevezetesen azoké a foglalkoztatási szolgáltatók, amelyek meg tudnak felelni a gyors gazdasági és társadalmi átalakulás és a demográfiai elöregedés kihívásainak – nélkülözhetetlen annak érdekében, hogy az álláskereső, a munkanélküli és a hátrányos helyzetűek hozzájussanak a támogató szolgáltatásokhoz, továbbá az ezen intézmények jelenléte támogatható a Strukturális Alapokból. Ezen intézmények kiemelt szerepet játszanak az aktív munkaerő-piaci politikák végrehajtásában és személyre szabott szolgáltatások nyújtásában a foglalkoztatási és földrajzi mobilitás ösztönzésére, valamint a munkaerő-kereslet és -kínálat összehangolása érdekében, ideértve ennek a helyi szinten történő megvalósítását is. Segítséget kell nyújtaniuk a munkaerő-piaci hiányok és szűk keresztmetszetek, valamint a szakmák és készségek iránti kereslet előrejelzésében. Ezáltal a gazdasági migráció pozitív kezelése számára is segítséget nyújtanának. A felkínált szolgáltatásokhoz való könnyű hozzáférés és azok átláthatósága alapvető fontosságú. Az EURES-hálózat központi szerepet játszik a foglalkoztatási és földrajzi mobilitás fokozásában mind európai, mind pedig nemzeti szinten ⁽¹⁾.

Kiemelt jelentőséget kell kapnia az aktív és megelőző jellegű munkaerő-piaci intézkedések megerősítésének annak érdekében, hogy legyőzzék azokat az akadályokat, amelyek a munkaerőpiacra lépést vagy az ottmaradást gátolják, valamint hogy előmozdítsák a mobilitást az álláskereső, a munkanélküli és az inaktív, idősebb munkavállalók, továbbá azok számára, akiket a munkanélkülivé válás veszélye fenyeget, különös tekintettel az alacsonyan képzett munkavállalókra. A beavatkozásnak a személyre szabott szolgáltatások biztosítására – ideértve a munkahelykeresésnél nyújtott segítséget, a képzéseket és az elhelyezést – kell összpontosítania annak érdekében, hogy az álláskereső és a munkavállalók készségeit hozzáigazítsák a helyi munkaerőpiacok igényeihez. Az önfoglalkoztatás és a vállalkozásindítás potenciálját, az IKT-készségeket és a digitális írástudást teljes mértékben figyelembe kell venni. Különös figyelmet kell fordítani:

⁽¹⁾ Az 1993-ban létrehozott EURES az Európai Bizottság és az Európai Gazdasági Térség tagállamainak (az EU tagállamai, valamint Norvégia, Izland és Liechtenstein) állami foglalkoztatási szolgálatai, valamint más partnerszervezetek közötti együttműködési hálózat.

- az európai ifjúsági paktum végrehajtására azáltal, hogy a fiatalok számára elősegítik a munkavállalást, hogy megkönnyítik az iskolából a munka világába történő átmenetet, ideértve a karrier-tanácsadást, a tanulmányok befejezéséhez nyújtott segítséget, a megfelelő képzéshez és szakképzéshez való hozzáférést,
- a nemek közti esélyegyenlőség érvényesítésére vonatkozó európai paktum végrehajtására az esélyegyenlőség szempontjainak horizontális érvényesítése, valamint célzott intézkedések révén, annak érdekében, hogy növekedjen a nők részvétele a foglalkoztatásban, csökkenjen a szakmák szerinti elkülönülés a nemek alapján fennálló fizetési különbségek és a nemek alapján történő sztereotipizálás, továbbá előmozdítsák a fokozottabban családbarát munkakörülményeket és a hivatás és magánélet összeegyeztetését. A gyermekgondozási és gondozási szolgáltatásokhoz való hozzáférés megkönnyítése az eltartottak számára sarkalatos jelentőségű, együttesen a nemek közötti egyenlőség horizontális szempontként való érvényesítésével a szakpolitikák és intézkedések terén, a figyelem felkeltésével és az érintettek közötti párbeszéddel,
- a bevándorlók munkaerőpiacra való belépésének és társadalmi integrációjának megkönnyítése érdekében tett célzott intézkedésekre, képzésekre, a külföldön megszerzett kompetenciák elismerése, személyre szabott útmutatás, nyelvi képzés, vállalkozóvá válás megfelelő támogatása, valamint a bevándorló munkavállalók és a munkáltatók jogokkal és kötelezettségeikkel kapcsolatos ismereteinek növelése, és a hátrányos megkülönböztetés tilalmára vonatkozó szabályok végrehajtása révén.

Ugyancsak fontos prioritás a befogadó munkaerőpiacok biztosítása a hátrányos helyzetben lévők vagy a társadalmi kirekesztés által fenyegettek számára, mint például a korai iskolaelhagyók, a tartós munkanélküliek és a fogyatékosokkal élők. Ez a támogatások még szélesebb körét kívánja meg annak érdekében, hogy kiépítsék az integráció felé vezető utat, és leküzdjék a hátrányos megkülönböztetést. A cél a következő:

- foglalkoztathatóságuk oly módon megvalósuló fejlesztése, hogy elősegítik a részvételüket a szakoktatásban és -képzésben, rehabilitációban részesülnek, megvalósulnak a megfelelő ösztönzők és munkakörülmények, valamint hozzájutnak a szükséges szociális támogatáshoz és ellátási szolgáltatásokhoz, ideértve a szociális gazdaság fejlesztése révén megvalósuló támogatást is,
- oly módon győzzék le a hátrányos megkülönböztetést, és mozdítsák elő a sokféleség elfogadását a munkahe-lyen, hogy a különbözőséget megismertető képzéseket és figyelemfelkeltő kampányokat folytatnak, teljes mértékben bevonva a helyi közösségeket és vállalkozásokat is.

1.3.2. A munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének és a munkaerőpiac rugalmasságának fokozása

A globalizáció által kifejtett növekvő nyomást szem előtt tartva, ideértve a hirtelen és váratlan kereskedelmi sokkhatásokat és az új technológiák folyamatos bevezetését, Európának növelnie kell azon teljesítőképességét, amellyel a gazdasági és társadalmi változást előrelátja, előidézi és feldolgozza. Az e címsor cselekvési iránymutatásai a következők:

- A rugalmasságnak a foglalkoztatás biztonságával együtt járó elősegítése és a munkaerőpiac szegmentálódásának csökkentése, kellő figyelemmel a szociális partnerek szerepére.
- Foglalkoztatásbarát munkaerőköltség-fejlesztés és bérszabályozó mechanizmusok biztosítása.

A fő figyelemnek azokra az intézkedésekre kellene irányulnia, amelyek előmozdíják a vállalkozások – különösen a kis- és középvállalkozások – és a munkavállalók által a humán erőforrásba történő beruházást azáltal, hogy gondoskodnak az egész életen át tartó tanulás stratégiáiról és biztosítják azokat a rendszereket, amelyek felvértezik a munkavállalókat – különösen az alacsonyán képzett és idősebb munkavállalókat – azokkal a szükséges készségekkel, amelyekkel alkalmazkodni tudnak a tudásalapú gazdasághoz, valamint meghosszabbíthatják a munkavállalóként töltött idejüket. Figyelmet kellene fordítani különösen:

- az egész életen át tartó tanulás stratégiáinak, valamint rendszereknek – ideértve az olyan mechanizmusokat, mint a regionális és ágazati alapok – a fejlesztésére azzal a céllal, hogy fokozzák a vállalkozások képzésre fordított beruházásait és a munkavállalók képzésben való részvételét,
- az ilyen stratégiák oly módon megvalósuló végrehajtására, hogy a rendszerek és képzések finanszírozásához hozzájárulnak. Prioritást kellene biztosítani a kis- és középvállalkozások számára, ideértve a szaktudás, a pénzügyi tervezés, mint például a JEREMIE-kezdésmegvalósítás, és a képzési megoldások külső forrásaihoz való hozzáférés megkönnyítését – a hangsúlyt az IKT- és az irányítási készségekre helyezve. Különös figyelmet kell szentelni az alacsonyán képzett és idősebb munkavállalók képzésben és átképzésben való részvételének fokozása számára.

A gazdaság – különösen a kereskedelem megnyitásával kapcsolatos változások eredményeként megvalósult – átalakulásának helyesebb előrejelzése és jobb kezelése különös jelentőséggel bír. Figyelmet kell fordítani monitoring rendszerek létrehozására, bevonva ebbe a szociális partnereket, a vállalkozásokat és a helyi közösségeket, hogy alaposan megvizsgálják a társadalmi-gazdasági változásokat nemzeti, regionális és helyi szinten, valamint felmérjék a jövőbeli gazdasági és munkaerő-piaci trendeket. A munkaerőpiacok korszerűsítése és az egész Unió-szerte az ágazatokban – különösen a mezőgazdaságban, a textil- és a gépjárműiparban, valamint a bányászatban – megvalósuló fokozatos változások előrejelzését szolgáló programok számára nyújtott támogatást meg kell kezdeni, párhuzamosan azokkal az aktív intézkedésekkel, amelyek a régiók gazdasági jólétét erősítik. Szerepe van továbbá a kifejezetten a munkavállalóknak szóló foglalkoztatási, képzési és támogatási szolgáltatásoknak a vállalati és ágazati átalakítás vonatkozásában, ide tartozik például a kollektív létszámleépítések esetében alkalmazandó gyors válaszadás.

Figyelmet kell fordítani ezen túl a munkaszervezés innovatív és alkalmazható formáira vonatkozó tudás fejlesztésére és terjesztésére is, hogy élni tudjanak az új technológiák kínáta lehetőségeivel – ideértve a távmunkát, a munkahelyi egészség és biztonság (pl. az ipari biztonság) fokozását, a növekvő termelékenységet és a hivatás és családi élet jobb összeegyeztetésének előmozdítását is. Ez felöllelheti továbbá a vállalatok szociális felelősségvállalásának növekvő tudatosságát, a munkavállalói jogokkal kapcsolatos tudatosság fejlesztését, a munka törvénykönyvének tisztelgésére vonatkozó kezdeményezéseket, a szürkegazdaság visszaszorítását, valamint a nem bejelentett foglalkoztatás átalakítását bejelentett munkavégzéssé.

A szociális partnereknek fontos szerepe van a munkaerőpiac rugalmasságát biztosító mechanizmusok létrehozásában. Ezért a tagállamoknak ösztönözniük kell a szociális partnereket az e prioritásokra irányuló tevékenységekben való részvételre. Továbbá a konvergencia-célkitűzés alapján az Európai Szociális Alap (ESZA) forrásaiból egy megfelelő összeget kell elkülöníteni a kapacitásfejlesztésre, amely a képzést, a hálózatépítő intézkedéseket, a társadalmi párbeszéd erősítését, valamint a szociális partnerek által közösen vállalt tevékenységeket foglalja magában.

1.3.3. A humán erőforrásba való beruházás növelése a jobb oktatás és képzés révén

Európának többet kell befektetnie a humán erőforrásba. Túl sok ember nem lép be vagy nem marad a munkaerőpiacon amiatt, hogy nem rendelkezik bizonyos készségekkel – beleértve az írást, olvasást és számolást – vagy készségei nem megfelelőek. Annak érdekében, hogy minden korcsoport számára elősegítsék a munkavállalást, valamint hogy növeljék a munkában elérhető termelékenységi szinteket és minőséget, szükség van a humán erőforrásba történő beruházások fokozására, valamint az eredményes, nemzeti szintű, az egész életen át tartó tanulás stratégiáinak az egyének, a vállalkozások, a gazdaság és a társadalom javára történő kifejlesztésére és végrehajtására. Az e címsor cselekvési iránymutatásai a következők:

- a humán erőforrásba történő beruházások kiterjesztése és fejlesztése,
- az oktatási és képzési rendszerek átalakítása az új kompetencia követelményeknek megfelelően.

A több ember foglalkoztatásba vonzása és a munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének növelése céljából a munkaerő-piaci képzések terén megalkotott reformokat párosítani kell az oktatási és képzési rendszerek reformjaival. A korábbi programozási időszakokban a Strukturális Alapok jelentős összegeket fektettek be az oktatási és képzési rendszerekbe. A következő programozási időszakban a humán erőforrásba történő beruházásokat meg kellene erősíteni azzal, hogy a lisszaboni célkitűzésekre összpontosítsanak, párhuzamosan az integrált növekedési és foglalkoztatási iránymutatásokkal. A következő általános prioritásokat kell figyelembe venni:

- a humán erőforrásba történő beruházás kiterjesztése és eredményesebbé tétele, ideértve a megfelelő ösztönzők és költségmegosztási mechanizmusok kialakítását a vállalkozások, a közhatóságok és az egyének számára,
- a következetes és átfogó, egész életen át tartó tanulás stratégiáinak támogatása, különös figyelemmel a tudás-alapú gazdaság által elvárt készségek kielégítésére – ideértve a tagállamok, régiók és nagyvárosok közötti együttműködés támogatását és az oktatás és képzés terén megvalósuló partnerségi kapcsolatok létrehozását is –, hogy megkönnyítsék a tapasztalat és jó gyakorlat kölcsönös átadását, ideértve az innovatív projekteket is. Különös figyelmet kellene fordítani a hátrányos helyzetben lévő csoportok igényeinek kielégítésére,
- reformok tervezésének és bevezetésének támogatása az oktatási rendszerek terén, és ahol ez jelentőséggel bír, közös európai referenciákat és elveket alkalmazva, különösen az oktatás és a képzés munkaerő-piaci jelentőségének fokozására,

- az egyetemek, kutatási és technológiai központok és vállalkozások közötti kapcsolatok erősítése, különösen hálózatépítési tevékenységek és együttes fellépések által.

A konvergencia-célkitűzés keretein belül sok tagállamnak és régióknak kell igencsak jelentős oktatási és képzési erőpróbákat kiállnia. Pénzügyi forrásokat kellene felhasználni az olyan reformok végrehajtásához, amelyek a következő különös prioritásokat célozzák:

- megfelelő támogatás biztosítása a vonzó, elérhető és magas színvonalú oktatási és képzési ellátás számára minden szinten, ideértve az alkalmazottak kompetenciáinak és szakképzésének javítása, a rugalmas tanulási módszerek és a már az iskolai vagy az iskola előtti szinten megjelenő új lehetőségek, valamint a korai iskolaelhagyás jelentős csökkentése és a középiskola felsőbb évfolyamainak magas arányban történő elvégzésére irányuló intézkedések támogatását, valamint az iskola előtti és az iskolai oktatáshoz való jobb hozzáférést,
- a felsőoktatás korszerűsítésének és az emberi teljesítőképességnek a kutatásban és innovációban megvalósuló fejlesztésének támogatása a posztgraduális tanulmányok és a kutatók továbbképzése útján, valamint azáltal, hogy több fiatal vonzanak a tudományos és műszaki tanulmányok területére,
- a szakoktatás és -képzés minőségének és vonzerejének növelése, ideértve a szakmai gyakorlati képzést és a vállalkozói ismeretek iskolai oktatását,
- adott esetben nagyobb mobilitás biztosítása regionális, nemzeti vagy transznacionális szinten, továbbá olyan keretek és rendszerek ösztönzése, amelyek a képzések átláthatóságát és elismerését, valamint a nem formális és informális úton megszerzett tudás beszámítását támogatják,
- az oktatási és képzési infrastruktúrába való beruházás, ideértve az IKT-kat is, amennyiben az ilyen beruházásra szükség van a reformok végrehajtásához és/vagy amennyiben ezek jelentősen hozzájárulhatnak az oktatási és képzési rendszer minőségének és hatékonyságának növeléséhez.

1.3.4. Igazgatási kapacitás

A korábbi programozási időszakokban az alapok – technikai segítségnyújtás útján – megerősítették a tagállamok és az irányító hatóságok irányítási kapacitását a rendeletek végrehajtása terén. Ezt kell alkalmazni a 2007 és 2013 közötti időszakban is.

Az alapok irányításán túl a közigazgatás és a közszolgáltatások eredményes igazgatási kapacitása, az ún. intelligens igazgatás alapvető követelmény a gazdasági növekedés és foglalkoztatás számára. Így a megújított lisszaboni stratégiának megfelelően, amely a helyesebb jogalkotásra, a politikák megfelelőbb kialakítására és megvalósítására annak érdekében szólít fel, hogy létrejöjjenek a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés feltételei, az alapok minden területi szinten támogatásban részesítik majd a közigazgatási és közszolgáltatások humántőke- és az ahhoz kapcsolódó IKT-létesítmények beruházásait.

A konvergencia-célkitűzés alá tartozó kohéziós országok és régiók esetében a munkában elérhető termelékenység és minőség növelése – különösen a gazdasági, foglalkoztatási, szociális, oktatási, egészségügyi, környezeti és igazságügyi téren – elengedhetetlen annak érdekében, hogy serkentsék és fokozzák a reformokat, élénkítsék a termelékenységet és növekedést a szélesebb értelemben vett gazdaságban, továbbá előmozdítsák a társadalmi és területi kohéziót és a fenntartható fejlődést. A Strukturális Alapok fontos szerepet játszhatnak a politikák eredményes kialakításának és végrehajtásának támogatásában, amely felöleli az összes résztvevőt a területek széles köre tekintetében.

Következésképpen a konvergencia-célkitűzés alá tartozó kohéziós országokat és régiókat felkérjük, hogy építsék ki a megfelelő közigazgatási és közszolgáltató szervezetet nemzeti, regionális és helyi szinten. Az e területen megvalósuló intézkedéseknek figyelembe kellene venniük az egyes tagállamok egyéni helyzetét. Az összpontosítás elvének megfelelően a tagállamokat felkérjük tehát, hogy végezzenek átfogó elemzést az igazgatási kapacitás számára legtöbb támogatást igénylő politikai területek azonosítására érdekében. A beruházást azokra a politikai területekre kellene összpontosítani, ahol a legnagyobb akadályok állnak a társadalmi-gazdasági fejlődés útjában, valamint ahol az igazgatási reformok alapvető alkotóelemei tekintetében szintén beruházásra van szükség.

A tagállamoknak biztosítják, hogy a közigazgatás terén a hatékonyság és az átláthatóság növelésére és a közszolgáltatások korszerűsítésére irányuló igényvel megfelelő módon foglalkoznak. E címsor cselekvési iránymutatásai a következők:

- A helyes politika- és programtervezés támogatása, monitoring, értékelés és hatásvizsgálat tanulmányok, statisztikák, szakértés, valamint előrejelzés útján és a közigazgatáson belüli együttműködés, továbbá az érintett köz- és magántestületek közötti párbeszéd támogatása.
- A kapacitásépítés fokozása a politikák és programok megvalósításában, beleértve a jogszabálytervezetekben benne rejlő esetleges bünelkövetési lehetőségek előzetes kontrollját és a jogszabályok végrehajtására kiterjedő figyelmet, különösen a képzési igények felmérésén, a szakmai előmenetelről szóló áttekintéseken, az értékeléseken, a társadalmi megfelelőségi eljárásokon, a nyílt kormányzat elveinek végrehajtásán, a vezetői és személyzeti képzéseken, valamint a kulcsfontosságú szolgáltatások, felügyelőségek és a társadalmi-gazdasági résztvevők egyedi támogatásán keresztül.

1.3.5. Az egészséges munkaerő fenntartásában nyújtott segítség

Az EU demográfiai szerkezete, az előregedő társadalom és a munkaerő számának a következő évek során várható csökkenésének tudatában elengedhetetlen fontosságú, hogy az Unió lépéseket tegyen annak érdekében, hogy növekedjen a munkaerőpiacon résztvevők egészségben ledolgozott éveinek száma. Az egészség fejlesztésébe és a betegségmegelőzésbe történő beruházások segítséget nyújtanak majd abban, hogy a lehető legtöbb munkavállaló vehessen továbbra is aktívan részt a társadalomban, ami azzal jár, hogy gazdasági hozzájárulásuk ezáltal fennmarad, valamint függőségük mértéke csökken. Ez közvetlen hatással bír a termelékenységre és a versenyképességre, valamint az életminőséget általánosságban pozitívan befolyásolja.

Az európai régiók között jelentősek a különbségek az egészségi állapot és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés terén. Fontos tehát, hogy a kohéziós politika hozzájárulást nyújtson az egészségügyi intézmények számára, és ezáltal segítsen növelni a munkában egészségesen töltött évek számát, különösen a szegényebb tagállamokban és régiókban. A közösségi alapú egészségügyi fejlesztésnek és a megelőzést szolgáló intézkedésnek fontos szerepet kell játszaniuk az egészségügy terén tapasztalható egyenlőtlenségek csökkentése terén. A jó egészségügyi ellátás a munkaerőpiacon magasabb részvételt, az életút során több munkában töltött időt, magasabb termelékenységet, valamint kevesebb egészségügyi ellátásra fordított és szociális jellegű kiadást jelent.

Fontos, hogy a kohéziós politika – különösen a fejlődésben lemaradt régiókban – hozzájáruljon a hosszú távú gondozást biztosító létesítmények fejlesztéséhez, és beruházzon az egészségügyi infrastruktúra fejlesztésébe, különösen akkor, amikor ezek hiánya vagy nem kielégítő mértékű fejlődése jelentős akadályt képez a gazdasági fejlődés útjában. A tagállamoknak biztosítaniuk kellene, hogy az egészségügyi ellátást biztosító rendszerek hatékonyságának növelésére irányuló igényt az IKT-ba, a tudásba és innovációba való beruházáson keresztül kielégítsék. Az e címsor cselekvési iránymutatásai a következők:

- Az egészségügyi kockázatok megelőzésére a termelékenységi szintek javításának a generikus egészségügyi információs kampányok eszközei, valamint a tudás és technológia átadásának biztosítása által való elősegítésére, továbbá gondoskodjanak arról, hogy az egészségügyi szolgáltatások rendelkezésre álljanak a szükséges szakképesítések, termékek és felszerelések a kockázatok megelőzése és az általuk lehetségesen okozható kár lehető legkisebbre csökkentése érdekében.
- Az egészségügyi infrastruktúra hiányosságainak pótlására és a szolgáltatásokról való hatékony gondoskodás előmozdítására, amennyiben a szegényebb tagállamok és régiók gazdasági fejlődése érintett. Ezt az intézkedést a szolgáltatásokról való gondoskodás és a megfelelő technológiák – mint például a távegészségügy és az e-egészség szolgáltatásaiban rejlő költségtakarékos lehetőségek – optimális szintjének mélyreható elemzésére kell alapozni.

2. A KOHÉZIÓS POLITIKA TERÜLETI DIMENZIÓJA

A kohéziós politika egyik jellemzője – az ágazati politikákkal szemben – azon képességében rejlik, hogy alkalmazkodni tud a különleges igényekhez, valamint az egyedi földrajzi kihívásokhoz és lehetőségekhez. A kohéziós politika szerint a földrajzi elhelyezkedés meghatározó tényező. Ennek megfelelően a tagállamoknak és a régióknak különös figyelmet kellene fordítaniuk ezekre a sajátos földrajzi körülményekre, amikor kialakítják programjaikat és forrásaikat a kulcsprioritásokra összpontosítják.

A területi dimenzió figyelembe vétele segít a fenntartható közösségek létrehozásában, valamint annak megakadályozásában, hogy az egyenlőtlen regionális fejlődés csökkentse az átfogó növekedési potenciált. Az ilyen megközelítés megköveteli azt is, hogy a városi és vidéki területek sajátos problémáival és lehetőségeivel is foglalkozzanak, valamint az olyan különös területekkel is, mint a határokon átnyúló és a szélesebb transznacionális térségek, vagy az elszigeteltségük, távoli elhelyezkedésük (mint például a legkülső vagy a sarkvidéki régióké), gyér lakosságuk vagy hegyvidéki jellegük miatt egyéb hátrányoktól szenvedő régiók. A partmenti területeken fennálló környezetvédelmi és népeségi problémák kezelése is szükséges lehet. A területi kohézió előmozdítására irányuló tevékenységek sikeres végrehajtása olyan végrehajtási mechanizmusokat igényel, amelyek biztosítják valamennyi területet számára, hogy a versenyképességi tényezőt jelentő egyéni teljesítőképességüknek megfelelő bánásmódban részesüljenek. Következésképpen a felelősségteljes kormányzás fontos szerepet játszik a területi dimenzió eredményes alkalmazása során.

A programok következő generációja esetében a területi kohézió előmozdításának az arra irányuló erőfeszítés részét kell alkotnia, hogy Európa teljes területének lehetősége nyíljon hozzájárulni a növekedésre és a foglalkoztatásra irányuló menetrendhez. Pontosabban ez azt jelenti, hogy a területi kohézió eltérő, az egyes tagállamok történelméhez, kultúrájához vagy intézményi helyzetéhez kapcsolódó jelentést kell adni.

A magas színvonalú, a szereplőket valamennyi – azaz nemzeti, regionális, városi, vidéki és helyi – szinten összefogó partnerség kidolgozása szintén alapvető. A területi kohézió területén elért siker attól az átfogó stratégiától függ, amely meghatározza azt a keretet, amelyen belül az egyedi célkitűzéseket és intézkedéseket megvalósítják.

Az új jogszabályi keret szerint a tagállamoknak lehetőségük nyílik arra, hogy az új programokban adjanak hatáskört a városoknak és a városi kérdésekkel foglalkozó alapoknak. A partnerség valamennyi előnyének kihasználásához a városokat mindvégig be kell vonni a folyamatba. Ez magában foglalja a program átruházott részeinek tervezéséért és végrehajtásáért való felelősséget is.

Az új jogszabályi keret rendelkezik a legkülsőbb régiók támogatásáról is annak érdekében, hogy csökkenthetők legyenek azoknak a nagy távolságokból adódó kiadásai. Kihívást fog jelenteni annak biztosítása, hogy ez a segítségnyújtás egészében hozzájáruljon a stratégiai program megvalósításához, tehát fenntartható fejlődést és munkahelyeket eredményezzen.

2.1. A városok hozzájárulása a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz

Amint az a kohéziós politikáról és a városokról szóló bizottsági közleményben is szerepel, az Európai Unió népességének több mint 60 %-a él 50 000 lakos feletti népességű városi területeken⁽¹⁾. A városokban és a városi térségekben található a legtöbb munkahely, üzleti vállalkozás és felsőoktatási intézmény, valamint a városok kulcsfontosságúak a társadalmi kohézió megteremtésében. Az európai városok a legjobban képzetteket vonzzák magukhoz, gyakran olyan kedvező környezetet hozva létre ilyen módon, ami további innovációt és vállalkozásokat eredményez, és ami még vonzóbbá teszi a városokat az újabb tehetségek számára.

A városokban és a városi térségekben nem csak a lehetőségek összpontosulnak, hanem a kihívások is, ezért figyelembe kellene venni a városi térségek jellemző problémáit, mint például a munkanélküliséget és a társadalmi kirekesztést (ideértve a „dolgozó szegények” problémáját is), a magas és emelkedő bűnözési arányokat, a zsúfolt utakat, továbbá a városhatárokon belüli leromlott területeket.

A városi területekre összpontosító programok különböző formákat ölthetnek. Először is, léteznek a városokat mint a regionális fejlődés motorjait támogató intézkedések. Az ilyen intézkedéseknek a versenyképesség – például a klaszterekbe rendezés révén való – javulására kell irányulniuk. A támogatott intézkedések felölelik a vállalkozói szellem, az innováció és a szolgáltatásfejlesztés – ideértve a gyártói szolgáltatásokat is – előmozdítását célzó intézkedéseket. Fontos a nagyon magasan képzett személyzet odavonzása és megtartása is (az elérhetőségre, a kulturális szolgáltatások biztosítására stb. vonatkozó intézkedésekkel).

Másodsorban, léteznek a városi területeken belüli belső kohézió előmozdítására irányuló intézkedések, amelyek a válságos helyzetű kerületek helyzetének javítását kísérik meg. Ezek nem csak a kerületek számára előnyösek, hanem hozzájárulnak a jobb életminőség kereséséből adódó, a terjeszkedő külvárosi területekre nehezedő nyomás csökkentéséhez is.

(1) „A kohéziós politika és a városok: a városi területek hozzájárulása a regionális növekedéshez és foglalkoztatáshoz” című közlemény a Tanácsnak és a Parlamentnek, COM(2006) 385 végleges, 2006.7.12.

Ezzel összefüggésben fontosak azok az intézkedések is, amelyek a fizikai környezet rehabilitációját, a rozsdávezetek átépítését – különösen a régi ipartelepeken –, valamint a turizmusra is pozitív hatással lévő történelmi és kulturális örökség megőrzését és fejlesztését kísérik meg az olyan vonzóbb városok létrehozása érdekében, ahol az emberek élni kívánnak. A meglévő közterületek és ipari területek újjászervezése fontos szerepet játszhat a külvárosiasodás és a városok terjeszkedésének elkerülésében, és ilyen módon a fenntartható gazdasági fejlődés számára szükséges infrastruktúrák létrehozásának támogatásában. Általánosabban megközelítve a kérdést, a közterületek tervezésének, kialakításának és karbantartásának javítása révén a városok megszabadulhatnak a bűnözéstől, ilyen módon elősegítve a vonzó utcák, parkok és nyitott terek létrehozását, amelyek biztonságosak és biztonságot adnak. A városi területeken a környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi szempontok szorosan összekapcsolódnak. A magas színvonalú városi környezet hozzájárul a megújított lisszaboni stratégiának ahhoz a prioritásához, amely szerint Európát a munka, az élet és a beruházások szempontjából vonzóbbá kell tenni ⁽¹⁾.

Harmadsorban, léteznek olyan intézkedések, amelyek a kiegyensúlyozottabb, többközpontú fejlődés elérésének előmozdítását célozzák meg azáltal, hogy nemzeti és közösségi szinten a városi hálózat kiépítését – beleértve a gazdaságilag legerősebb nagyvárosok és a kis és közepes nagyságú városokat felölelő más városi térségek közötti kapcsolatot – támogatják. Ez stratégiai döntéseket igényel a növekedési sarkpontok meghatározása és megerősítése során, és – ami ugyanilyen fontos – az olyan hálózatok megalkotása során, amelyek fizikai (infrastruktúra, információtechnológia stb.) és humán (az együttműködést előmozdító intézkedések stb.) szempontok szerint is összekapcsolják őket. Mivel ezek a sarkpontok szélesebb területeket – beleértve a városokhoz közeli vidéki területeket – szolgálnak ki, hozzájárulnak a tagállam és a Közösség mint egész fenntartható és kiegyensúlyozott fejlődéséhez. A vidéki területek hasonlóképpen szélesebb területeket szolgálnak ki, például szabadidős tevékenységeket és kirándulási lehetőségeket biztosítanak. Ezért a városi és vidéki területek együttműködésére is hangsúlyt kell fektetni.

A korábbi tapasztalatok alapján a városi intézkedések során több alapvető elv érvényesül. Elsőként a nagyvárosokban található alapvető fontosságú partnereknek és a helyi hatóságoknak fontos szerepet kell játszaniuk a célkitűzések elérésében. Amint az korábban már szerepelt, a tagállamok ruházhatnak felelősséget a városokra a városi fejlődéssel kapcsolatban. Ez különösen akkor fontos, ha a térbeli közelség szerepet játszik, például a főként helyi jellegű kihívásoknak – mint például a társadalmi kirekesztés és az alapvető szolgáltatások elérhetőségének hiánya – való megfelelés érdekében.

Másodsorban a középtől hosszú távig terjedő fejlesztési terv fenntartható városfejlesztés számára történő előkészítése általában a siker előfeltételét képezi, mivel biztosítja a beruházások és azok környezeti minőségének következetességét. Ez továbbá segítséget nyújt a magánszféra által a városok újjászülése érdekében tett kötelezettségvállalás és részvétel biztosításában. Általánosságban véve multidiszciplináris vagy integrált megközelítésre van szükség. A területalapú intézkedéseknél – például a társadalmi integráció érdekében – ez azt követeli meg, hogy az életminőségnek (ideértve a környezetet és a lakhatást) vagy az állampolgároknak nyújtott szolgáltatások szintjének javítására irányuló intézkedéseket olyan intézkedésekkel kombinálják, amelyek az új tevékenységek fejlesztését és a munkahelyek teremtését mozdítják elő az érintett területek hosszú távú jövőjének biztosítása érdekében. Az új JESSICA-kezdeményezés célja a tervezést szolgáló, a városi fejlesztési tervek keretében létrejött projektek támogatását célzó pénzügyi termékek kialakításának elősegítése.

Általában véve az integrált támogatási szolgáltatásoknak és programoknak azokra a csoportokra kell összpontosítaniuk, amelyeknek leginkább szükségük van a segítségre, például a bevándorlókra, a fiatalokra és a nőkre. Valamennyi állampolgárt ösztönözni kell arra, hogy a szolgáltatások tervezésében és nyújtásában egyaránt vegyen részt.

2.2. **A vidéki területek, a halászerületek és a természeti hátránnyal küzdő területek gazdasági sokféleségének támogatása**

A kohéziós politika alapvető fontosságú szerepet játszhat továbbá a vidéki térségek gazdasági megújulásának támogatásában, kiegészítve az új vidékfejlesztési alap (Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap, EMVA) ⁽²⁾ által támogatott intézkedéseket. E kiegészítő megközelítésnek törekednie kell Európa vidéki területei gazdaságának szerkezetátalakítására és sokféleségének támogatására.

A strukturális, foglalkoztatási és vidékfejlesztési politikák közötti együttműködést ösztönözni kell. E tekintetben a tagállamoknak biztosítaniuk kellene az ERFA, a Kohéziós Alap, az ESZA, az EHA és az EMVA által finanszírozandó intézkedések közötti együttműködést és összhangot az adott térség és a tevékenység adott területe tekintetében. A különféle alapok által támogatott intézkedések közötti demarkációs vonal és a koordinációs mechanizmusok tekintetében a fő irányadó alapelveket a nemzeti stratégiai referenciakeret/nemzeti stratégiai terv szintjén kellene meghatározni.

⁽¹⁾ A városi környezetről szóló tematikus stratégia. COM(2005) 718 végleges.

⁽²⁾ Az 1685/2005/EK tanácsi rendelet (HL L 277., 2005.10.21., 1. o.).

A kohéziós politika tekintetében a vidéki térségek, illetve a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező régiók – ideértve számos szigetet – érdekében tett intézkedéseknek a vidéki gazdaság sokféleségének előmozdítása révén kell hozzájárulniuk az új lehetőségek megteremtéséhez. Ez magában foglalja az általános gazdasági érdekű szolgáltatások minimális szintjének biztosításának támogatására irányuló erőfeszítéseket annak érdekében, hogy a vállalkozásokat és a képzett személyzetet odavonzzák, valamint az elvándorlást korlátozzák. Ezzel összefüggésben szükség van a fő nemzeti és európai hálózatokhoz való csatlakoztathatóságra. Továbbá a kohéziós politikának támogatnia kellene a vidéki térségek endogén teljesítőképességét például a termékek forgalomba hozatalának nemzeti és globális szinten megvalósuló támogatása által, valamint a meglévő gazdasági tevékenységek terén a folyamat- és termékinnováció előtérbe helyezésével.

A szolgáltatások – ideértve a fent említett, egészséges munkaerőt biztosító szolgáltatásokat is – hatékony biztosításához szükséges kritikus tömeg elérése különös kihívást jelent. A valamennyi szolgáltatáshoz való hozzáférés mindenki számára történő biztosítása, különösen a nagyon gyéren lakott térségekben, megvalósítható lehet a vidéki térségek (például a kis- és középméretű városokban) fejlődési sarkpontjaiba való beruházással, valamint a helyi értékeken alapuló gazdasági klaszterek fejlesztésével, valamint az új információs technológiák alkalmazásával.

Számos vidéki térség támaszkodik nagy mértékben a turizmusra. E régiók olyan integrált megközelítést igényelnek, amelyet a minőségnek szentelnek, összpontosítva a fogyasztók megelégedettségére, és alapozva a fenntartható fejlődés gazdasági, társadalmi és környezeti dimenzióira. Az intézkedéseknek meg kellene őrizniük, létre kellene hozniuk és ki kellene használniuk a természeti és kulturális értékeket, ami fontos előnyös mellékhatásokkal járhat a természetes környezet védelmére és a biológiai sokféleségbe történő beruházás támogatására. Az integrált megközelítésnek arra kellene irányulnia, hogy előnyös hatást gyakoroljon a turisztikai ágazatra, a helyi gazdaságra, a turisztikai ágazatban dolgozókra, a látogatókra és a helyi lakosságra, továbbá a természeti és kulturális örökségre.

A halászati ágazatban földrajzi okokból gyakran különös kihívást jelent a halászatától függő partmenti térségek és a kis szigetek gazdasági szerkezetátalakítása, így a kohéziós politika az új Európai Halászati Alap (EHA) által támogatott intézkedéseket kiegészítve fontos szerepet tölthet be e téren.

2.3. Együttműködés

A határokon átnyúló, transznacionális és régiók közötti együttműködést előmozdító intézkedéseknek ki kellene egészíteniük a fent említett három prioritást. Ennek következményeként az EU régiói közötti szorosabb együttműködésnek segítenie kellene a gazdasági fejlődés felgyorsítását és a nagyobb növekedés elérését. A nemzeti határok gyakran képezik gátját az európai térség mint egész fejlődésének, és lefékezhetik a teljes versenyképességének elérésére irányuló teljesítőképességét. Határokon átnyúló és transznacionális értelemben a közlekedés, a vízgazdálkodás és a környezetvédelem egyértelmű példái az olyan összefogott és integrált megközelítést igénylő erőpróbáknak, amelyek átlépik a nemzeti határokat.

2.4. A határokon átnyúló együttműködés

Az Európában megvalósuló határokon átnyúló együttműködés célja, hogy integrálja azokat a nemzeti határok által elválasztott térségeket, amelyek közös megoldást igénylő közös problémákkal szembesülnek. Ilyen kihívások az Unió minden határrégiójában előfordulnak a munkaerő- és tőkepiac, az infrastrukturális hálózatok, a költségvetési kapacitás és az intézmények töredezettsége miatt.

Noha az együttműködési programokat személyre szabottá kellene tenni az egyes határrégiók által megtapasztalt egyedi helyzetnek megfelelően, fontos erőfeszítést tenni annak érdekében, hogy a segítséget a növekedés és munkahelyteremtés támogatása érdekében a fő prioritásokra irányítsák.

A határokon átnyúló együttműködésre irányuló, jövőbeli, általánosan alkalmazandó ajánlások a helyzetek nagyfokú sokfélesége miatt nem mindig helytállóak. Egyidejűleg a határok által teremtett akadályok tekintetében hasznos kiindulópont a meglévő közlekedési és távközlési infrastruktúra fejlesztése, továbbá – ahol szükséges – az új kapcsolatok kiépítése. Ezek a határokon átnyúló kapcsolatok létrehozásának vagy fejlesztésének előfeltételei.

A határokon átnyúló együttműködésnek a határrégiók versenyképességének erősítésére kellene összpontosítania. Továbbá hozzá kellene járulnia a gazdasági és társadalmi integrációhoz, különösen ott, ahol mindkét oldalon széles kiterjedt gazdasági egyenlőtlenségek állnak fenn. Az intézkedések felölelik a tudás és a know-how átadásának előmozdítását, a határokon átnyúló üzleti tevékenységek fejlesztését, a határokon átnyúló oktatást/képzést, valamint az egészségügyi ellátásban rejlő lehetőségeket és a határokon átnyúló munkaerőpiac integrálását; továbbá a környezet és a mindenkit fenyegető veszélyek közös kezelését. Ahol a határokon átnyúló együttműködés alapvető feltételei már életbe léptek, a kohéziós politikának azon intézkedések támogatására kellene összpontosítania, amelyek hozzáadott értéket teremtenek a határokon átnyúló tevékenységek számára: például a határokon átnyúló versenyképesség növelése az innováción, kutatáson és fejlesztésen keresztül; az immateriális hálózatok (szolgáltatások) vagy fizikai hálózatok (közlekedés) a célból történő összekapcsolásán keresztül, hogy megerősítsék az európai polgárság jellemzőjeként létező határokon átnyúló önazonosságot; a határokon átnyúló munkaerő-piaci integráció előmozdítását; a határokon átnyúló vízgazdálkodást és árvízvédelmet; természeti és technológiai kockázatok közös kezelése.

Különös figyelmet kell szentelni az Uniónak a bővítést követően módosuló külső határai miatt bekövetkező kihívásoknak és lehetőségeknek. Szükség van a koherens, határokon átnyúló, mindkét oldal gazdasági tevékenységét ösztönző tevékenységek előmozdítására, és a fejlődés előtti akadályok eltávolítására. Ennek érdekében a kohéziós politikának és az új európai szomszédsági és partnerségi eszköznek, valamint adott esetben az előcsatlakozási eszköznek létre kell hoznia az ilyen tevékenységek összefüggő keretrendszerét.

2.5. **Transznacionális együttműködés**

A transznacionális térségekben növelni kell a gazdasági és társadalmi integrációt és kohéziót. A transznacionális együttműködési programok arra törekzenek, hogy fokozzák az együttműködést a tagállamok között a stratégiaiilag fontos kérdésekben.

Támogatást kellene tehát biztosítani azon intézkedések számára, amelyek igyekeznek fokozni a területek fizikai összekapcsolódását (pl. a fenntartható közlekedés beruházásait), továbbá az immateriális kapcsolatokat (hálózatok, régiók és az érintett felek közötti kölcsönös átadások).

Az előirányzott intézkedések magukban foglalják az európai közlekedési folyosók (különösen a határokon átnyúló szakaszok) létrehozását a természeti veszélyek (például tűz, aszály és áradás) megelőzése, a folyómedri szintű vízgazdálkodás, az integrált tengerészeti együttműködés, a fenntartható városi fejlesztés és a KTF/innovációs hálózatok érdekében.

A transznacionális együttműködés aktuális zónáinak térképét módosították annak biztosítása érdekében, hogy megteremtsek az alapvető strukturális intézkedések végrehajtásának feltételeit. Úgy lettek kijelölve, hogy vegyék figyelembe egy földrajzi jellemző területi összefüggését és funkcionális feltételeit, például ha egy olyan folyó medrén vagy partmenti zónáján osztoznak, amely ugyanahhoz a fő közlekedési folyosó által átszelt hegyvidékhez tartozik. Más feltételek, mint például történelmi vagy intézményi struktúrák, vagy meglévő együttműködés vagy egyezmények, úgyszintén idetartoznak.

2.6. **Régiók közötti együttműködés**

A régiók közötti együttműködési programoknak a növekedési és foglalkoztatási menetrendre kellene összpontosítaniuk: az innováció, a kis- és középvállalkozások és a vállalkozói szellem, a környezetvédelem és a kockázat-megelőzés megerősítése. Ösztönözni fogják továbbá a tapasztalatok és a legjobb gyakorlatok kölcsönös átadását a városi fejlődés, a közszolgáltatások (mint például az IKT-t alkalmazó egészségügy és kormányzat) korszerűsítése, valamint az együttműködési programok, továbbá tanulmányok és adatgyűjtés végrehajtásának tekintetében. A régiók közötti együttműködést támogatják továbbá a konvergenciára, valamint a regionális versenyképességre és foglalkoztatásra irányuló programok keretein belül is. Továbbá a tapasztalatok és legjobb gyakorlatok kölcsönös átadását a városi fejlődés, a társadalmi integráció, a nagyvárosok és vidéki térségek közötti kapcsolat, valamint az együttműködési programok végrehajtásának tekintetében ösztönzik majd.